ISSN 2618-6047

GERÇEĞE DOĞRU

zafer

BİLİM-ARAŞTIRMA • KÜLTÜR-SANAT DERGİSİ

557. SAYI MAYIS 2023

FİYAT: 25 TL

DEDEKTİF HAYVANLAR

NUH PEYGAMBERİN SANATI

KANATLI İNSANLAR

BİRİCİK OLMAK

KADERİNİ SEV

CHATGPT KENDİNİ NASIL TANITIYOR?

HAYAT BAŞARISINDA

ZEKÂLARIN İŞ BİRLİĞİ

Sizlerle
Mayıs 2023

Merhaba sevgili dostlarımız,

Mayıs sayımızı baskıya hazırlarken Ramazan ayının da son günlerini yaşıyorduk. Zaman içine giren her şey gelip geçiyor elbette. Ancak Ramazan geçse de murad olan etkilerinin üzerimizde, hal ve hareketlerimizde devam etmesi. Elbette bir aylık bir zaman dilimi, üstelik çabucak geçiyor ama geçmemesi de elimizde. Küçük şeyler hiçbir zaman küçük kalmaz. Küçük bir kıvılcım büyük bir yangını başlatabilir. Büyük sonuçların başlangıcı daima küçük bir harekettir. Az bir yağmur nice bitkinin yeşermesine vesile olur...

Ramazan ayında yaptığımız bir ya da iki tane de olsa güzel şeyi alışkanlığımız haline getirebiliriz. İşte o küçük adetimiz hayatımızı mayalayacaktır. Sonuçta koca bir kazan sütü bir kaşık yoğurtla mayalamıyorlar mı? Mesela, Kur'an'ı ve mealini her gün birkaç sayfa bile olsa okumak veya dinlemek suretiyle sürekli Kur'an'la irtibatlı olan, devamlı Kur'an'la meşgul olan bir insan olmak hayatımıza çok büyük değer katacaktır. Kur'an'ın nuruyla hayatımız nurlanacak, Kur'an'ın bereketiyle maddi manevi bereketler görecek, Kur'an'ın ilmiyle aklımız, kalbimiz aydınlanıp tercihlerimizde şaşkınlıktan kurtulacağız...

Evet Ramazan diğer ayları da kazanmak için güç kazandığımız aydır. Ramazan diğer günlerimizde de fıtrat ayarlarımıza dönmemiz için başlangıç noktamızdır...

Ramazan'ın feyzi, bereketi, istifadesi üzerimizde devamlı olsun inşaallah...

...

Geçtiğimiz ayda web sitelerimizde problemler yaşadık, bazı sayılar silindi. Biz de okuyucularımız da sıkıntılar yaşadık. Ve aynı problemleri tekrar yaşamamak için internet hizmeti aldığımız firmayı değiştirdik. Silinen içerikler de en kısa zamanda tekrar yüklenecek inşaallah.

Bizim gibi o firmadan hizmet alan yüzlerce sitede problem yaşandı, maddi kayıplara sebep olmanın yanında bir de ahiret hesabı olacak. Bu konular ilgilileri ne kadar dertlendirir bilemem ama bizler "işini iyi ve tam yapmakla ilgili" ayet ve hadisleri kendimize rehber yapmalıyız. "Allah, muhsinleri sever" Kur'an'da kaç yerde geçiyor. Yaptığımız işi—elimizden geldiğince—tam, eksiksiz ve mükemmel yaparak Allah'ın sevdiği kullarından olmak istemez miyiz!..

...

Mayıs sayımızın hazırlanmasında, yazarlarımızdan siz okuyucularımıza kadar pek çok dostumuzun emeği, katkısı, duası oldu. Rabbimiz iyiliklerimizi çoğaltsın, bereketlendirsin, mahşerde beratımıza vesile etsin. Amin.

...

Gayret, çalışmak, sefer bizim; zafer Allah'ın...

— Editör

zafer
Ulusal Süreli Yayın
Mayıs, 2023 / Sayı: 557
Fiyatı: 25 TL (KDV dahil)
İmtiyaz Sahibi:
Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği
İktisadi İşletmesi
Şirket Adına Yetkili: Cavit Çağlar
Genel Yayın Yönetmeni: Prof. Dr. Sefa Saygılı
Yazı İşleri Müdürü ve Editör: Suat Ünsal
Kapak Grafik-Tasarım: Mücahit Taşkın
Abone Servisi: Betül Büken - Sibel Aydın - M. Çağla Karaca
abone@zaferdergisi.com
Gerçeğe Doğru Zafer Dergisi
Adres: Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
Abone Merkezi ve İletişim Adresleri
Orta mah. Pazar geçidi sk. No: 20 Adapazarı, Sakarya
www.zaferdergisi.com / zaferabone@gmail.com
İRTİBAT TELEFONLARI: 0 549 505 60 01 - 02 - 03
Nasıl Abone Olabilirsiniz?
Dergimize abone olmak ve yenilemek için telefonla arayabilirsiniz.
zaferabone@gmail.com adresine
isim, adres, telf. ve e-mail bilgilerinizi yollayabilirsiniz.
Abone Ücretleri
Yurt İçi abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): **300 TL** /KDV dahil
Yurt Dışı abone ücreti (12 sayı, 1 yıllık): Avrupa **60 EURO**
ABD: **70 USD** - Avustralya: **80 AUD**
Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?
1- Kredi kartı numaranızı bize bildirerek ya da internet sitemizden ödeme yapabilirsiniz.
2- Bir PTT şubesine giderek POSTA ÇEKİ hesabımıza yatırabilirsiniz. (Lütfen posta çeki üzerine isminizi yazmayı unutmayınız.)
POSTA ÇEKİ HESAP NO: 170 880 68
Alıcı adı: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
3- Ayrıca aşağıdaki BANKA HESAP nolarına abone ücretinizi ödeyebilirsiniz.
Banka Hesap numaraları
Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi
TL HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası İBAN: **TR18 0020 5000 0957 7519 4000 01**
-Türkiye Finans Katılım Bankası İBAN: **TR59 0020 6001 0903 7795 3900 01**
EURO ve USD HESAP NUMARALARI
(Hesap Sahibi: Zafer Bilim Kültür Yardımlaşma Derneği İktisadi İşletmesi)
-Kuveyt Türk Katılım Bankası
EUR: TR07 0020 5000 0957 7519 4001 02 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
USD: TR34 0020 5000 0957 7519 4001 01 BIC/Swift Code: KTEFTRIS
Baskı-Cilt: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş. Cihangir Mahallesi Güvercin Caddesi No:3/1 Baha İş Merkezi, A Blok Kat:2 34310 Haramidere/İstanbul
www.mega.com.tr Tel: 0 212 412 17 00 Sertifika No: 44452

içindekiler

SATIR / ARASI

Ben artık korkmuyorum,

Her şeyde bir hikmet var.

Gecenin sonu seher,

Kışın sonunda bahar.

— Ziya Osman Saba

Depremin O'nun istek ve iradesi ile yapıldığı gerçekliğine iman etmek, bize bilinci olmayan bir fay hattının neden durup dururken hareket ettiğini anlayamamanın karmaşıklığından kurtarır. Depreme bir anlam katar. İnsanlar depremi yaratıcılarının bir yaratması olarak görebildiklerinde kendi öznel hayatlarını sorgulayabilirler. Bu sorgulama ile hayatlarında değişikliklere gidebilirler.

— Mustafa Ulusoy

Terbiye, ana kucağında başlar; her söylenilen kelime, çocuğun şahsiyetine konan bir tuğladır.

— Namık Kemâl

Nafile isteyişim geçen saniyeleri.

Akıp gidiyor zaman.

Geceye "daha yavaş" deyişim boş;

Tanyeri ağaracak birazdan.

Saatin kadrini geçmeden bilmeliyiz,

O geçer, biz göçeriz.

(Lâmartine'nin "Göl" isimli şiirinden)

"Gazali'ye Allah rahmet eylesin. Ömrünün sonunda ne müthiş bir anlama kuralı açıklamış:
"Kör taklide tutunup, sorgulama yapamayanlar hakikati anlayamazlar."
(Münkız)
Bizimkiler diyorsa doğrudur diye bir delil olamaz."

— Prof. Dr. Faruk Beşer

İnsanların en kötüsü bile başkasına yardım etmekten hususi bir zevk duyar. Yeter ki, bu yardımı, cân-ı gönülden istemiş, bu isteğin altında hiçbir hasis menfaat gizlenmemiş olsun. Siz yolunuzu şaşırsanız da dünyanın en fena adamına yol sorsanız işini gücünü bırakır, size gideceğiniz yeri—eğer biliyorsa—tarif eder. Bir şey öğrenmek isteseniz sokakta rastladığınız herhangi bir adama sorunuz; bildiği kadarını söylemeye gayret eder. ...Yani yetişmek isteyen, öğrenmek isteyen, hattâ istemeye karar veren adam aradığı yardımı mutlaka görür.

— Eşref Saati, Şevket Rado

Başarının bedelini bir dönem ödemeyenler, başaramamanın bedelini bir ömür boyu öderler.

— Mümin Sekman

Tolstoy, bisiklet sürmeyi öğrendiğinde 67 yaşında idi. Onun bu çabasından ilhamla, "Tolstoy'un Bisikleti" diye bir kavram üretildi. Bu söz, "Bir şeyler öğrenmek, yapmak, bir şeyler başarmak için hiçbir zaman geç değildir" anlamında kullanılır.

Bir insanın nasibini kıskanmak, hasedin ta kendisidir. Haset, Allah'ın takdirine itiraz etmek, onun hükmüne razı olmamaktır.

— İbrahim Tenekeci

Ne güzel bir sözdür bu:
"Yolu rastgele yürürsen ömür olur,
dengin ile yürürsen şiir olur."

Her aklına gelen hayır değildir. Çünkü insanın içinde kötü hisler de vardır. Bir hissin, bir düşüncenin hayır mı, şer mi olduğunu hak ölçüye vurmadan bilemezsin.

— Savaş Ş. Barkçin

Yavru Kuşların Hayret Uyandıran Beslenmeleri

PROF. DR. Ş. HAKAN ATALGIN

Yavru kuşların beslenmesinde çok harika ve hayret uyandıran olaylar gerçekleşir. Kuşların yavrularını ne zaman, ne ile besleyeceğini bilmesi, bazı kuşların "süt veya kırmızı süt" üretmesi ve yavrularını her 20 dakikada bir beslemesi, gece zifiri karanlıkta yavruların küçük ağızlarını görebilmesi gibi şaşılacak gerçekler vardır.

Anne kuşlar da tüm anneler gibi yavrularını her zaman şartsız severler. Yavrularına bakmak ve onları mümkün olduğunca güvende tutmak için çok zaman ve çaba harcarlar. Ayrıca yavrularına beslenme konusunda da ayrımcılık yapmazlar. Yavru kuşlar doğduklarında kendi başlarına beslenemezler, bu sebeple bunu genellikle anneleri, bazen babaları yapar. Yavruları için besinleri bazen kısmen sindirilmiş halde onlara verirler.

Anne Kuşlar Yavrularının Ağzına Ne Koyar?

Bazı kuş severlerin aklına böyle bir soru gelebilir. Cevap; çoğu anne kuş yavrularının ağzına kusarak onları besler, yani kusmuğu yavrunun yemeğidir! Anne kuş aldığı besinleri kursağında biriktirir ve onları özel bir enzimle daha kolay sindirebileceği bir hale getirir ve yavrusunun ağzına verir.

Yavru kuşlar yemek için her zaman ebeveynlerine güvenirler. Bu durumda anne kuş genellikle yiyeceği yer, bir miktar sindirir ve sonra bu yiyeceği yavruların ağzına koyar. Yavrular bu aşamada ağızlarını oldukça geniş açarlar.

Bununla birlikte, türlere bağlı olarak besleme yöntemi farklı olabilir. Bazı kuşlar, yavrularının daha fazla protein alabilmeleri ve sağlıklı büyüyebilmeleri için genellikle yavrularını böceklerle beslerler. Her seferinde daha yüksek sesle çığlık atan yavru kuş, genellikle diğerlerinden daha fazla yiyecek alır. Hayvanlar âleminde de ağlamayana mama yok! Yavru kuş ağzını güçlü bir şekilde açarsa, ebeveyn onu kolayca besleyebilir ve yavru çok daha büyük parçaları yutabilir.

Bazen her yavru kuş eşit miktarda yiyecek alamaz. Belki hasta olabilir veya ebeveyne yiyeceğe ihtiyacı olduğunu gösteremeyebilir. Bazen diğer kardeşler daha büyük ve daha güçlü olabilir. Yiyecek almak için kardeşlerini itebilirler. Neyse ki Rahmetin tecellisi olarak anne kuş, hangisinin yeni yiyecek aldığını, hangisinin bir süredir yiyecek almadığını bilebilecek kadar hafızaya sahiptir.

Anne kuşlar, yavrularını iyi gözlemler. Anne kuş genellikle (serçe ve ispinoz gibi) tohum, yemiş ve meyvelerle beslenir. Ancak yavrularını protein ağırlıklı beslerler. Çünkü genç kuşlar, yetişkinlerden daha fazla proteine ihtiyaç duyarlar.

Ötücü kuşlar genellikle yavrularını saatte neredeyse 4 ila 12 kez beslerler. Çoğunlukla yavru kuşlara sağlıklı olmaları için protein yüklü böcekler ve solucanlar sağlarlar. Bazı kuş yavrularının gün doğumundan batımına kadar 20 dakikada bir beslenmeleri gerekmektedir.

Bazı Anne Kuşlar Yemek Alışkanlığını Değiştirebilir

Genelde anneler küçük böcekleri kendileri yerler, büyük olanları yavruları için yuvaya götürürler böylece aç yavrularına bir seferde daha fazla yiyecek—protein—taşıyabilirler.

Bir sanatkâr nasıl ki eserleriyle tanınır bilinir, tabiattaki her bir canlı eser de bize sanatkârını gösterir. Bazı büyük zatların "Allah'ın hayretimi artır!" diye duasının hakikati bunda saklı olmalı...❖

Kaderini Sev

PROF. DR. KEMAL SAYAR

"Eğer hayat, Yaratıcı'nın bir sınavı ise, benim sorularım neden bu kadar zor?" Bu cümle, bir mektubun, elektronik iletiyle gönderilen bir iç dökmenin ortasından zıpkın gibi fırlayarak yüreğimi deliyor. Ve işte onu yazan kişi, mektubunu okuyalı bir hafta bile olmadan karşımda oturuyor.

Bir Avrupa kentinden, içinde ancak kırıntılarını saklayabildiği ümidin yorgun kanatlarıyla gelmiş. Dudaklarına iki damla su değmezse, uzun kanat çırpışların ardından vardığı o sahilde hemencecik can verecek bir kuş gibi bitkin. Yüreğinin sızısına nihayet bir çare, hayatına bir derkenar, her şeyi toparlayıp denkleyecek bir formül bulmak ümidiyle karşımda oturuyor.

Yirmili yaşlarını bitirmek üzere olan bu genç kadın, Avrupa'da doğup büyüyen ikinci nesil Türklerin çalışkan bir örneği. İyi bir okul bitirmiş. Çalışma hayatında hep övgüler alıyor. Ama babacığının ani ölümüyle ağır bir depresyonun pençesinde buluyor kendisini; yıllarını alan, onu hayata küstüren bir zifiri karanlık. Hüsrev Hatemi bir şiirinde, "Çünkü her Türk, yüreğine acılar dokuyan bir tezgâhtır" der. Yüreğinize acılar dokuyabilmek için, bir yüreğinizin olması gerekir. Biz kalbin çocuklarıyız. İç hayatlarımız, dünyanın neresinde olursak olalım, Anadolu'nun türkü ve öyküleriyle şekil bulur, bu toprakların öyküleri ruhlarımızı mayalar.

Dünyaya kalbiyle sokulanlar çabuk yaralanır; kalp hassastır, hile bilmez. İşte hayatı kalp yordamıyla tanımaya başlamış bu genç kadın, üç dört yıl sonra toparlanmış ve hayata tutunmaya başlamıştır. "Kapanmaz yağmurun açtığı yaralar çocuklarda" diyor İsmet Özel, babaların gidişinin açtığı yara da kız çocuklarının yüreğinde şifa bulmaz. Ama o direngen genç kadın, yıllarını alsa da, kederin dipsiz kuyusundan çıkıp gökyüzünü göreceği bir vadiye tırmanıyor. Ve o vadide hayatının ikinci kara haberini alıyor, kanser.

Tam da dünyanın daha iyi bir yer olabileceğine inanmaya başlamışken. Depresyonun dev dalgaları bu kez tsunami şiddetinde dövüyor ruhunun kıyılarını. "Ben hep iyi bir insan oldum" diyor, "bunu hiç hak etmedim."

...

Hayatımızın kontrolden çıktığı yerler, kaderin ansız dönemeçleri ruhumuzu kimileyin fena sarsıyor. Şimdi ilaç tedavisini başarıyla tamamlamış ve hastalığı yenmiş olsa da bununla teselli bulamıyor. Hayatın önden kestirilemezliği, ele avuca gelmezliği ve insanın kaderine her zaman hükmedemediği bilgisi, bir kez içinde yer etti. Bu bilgi ağzının tadını bozuyor, onu dünyayı yurt edinmekten, burada kök salmaktan alıkoyuyor. O kaderinin dizginlerini eline almak istiyor, kadere hükmetmek, hayatını kontrol edebilmek istiyor. Oyunbozan ölüm, bunu ona çok görüyor. O yüzden sevemiyor; ya sevdiği insan ölür giderse? Her sokak başında yolunu ölüm kesiyor.

...

Kontrol ihtiyacı insanda doğumdan itibaren var. Hayatın ilk aylarından itibaren çocuklar çevreyi kontrol etmek ve ona boyun eğdirmek isterler. Pek çok yetişkin de dünyanın kontrol edilebilir olduğuna inanır. İyi çalışır, planlarımızı dikkatlice yapar ve doğru araçları, bilim ve teknolojiyi kullanırsak başaramayacağımız şey yoktur sanırız. Afetlerin, hastalıkların, ekonomik ve toplumsal sorunların hep çözülebilir sorunlar olduğuna inanırız. Çalışıp çabalarsak başaracağımıza ve tembellik edersek başarısız olacağımıza eminizdir, bu yüzden başarısızlığı bir tembellik belirtisi olarak değerlendiririz.

Pek çok insan kaosun ve beklenmedik olanın hayatlarının seyri üzerinde bir rol oynayabileceğini kabul etmez. Ernest Becker, Denial of Death (Ölümün İnkârı) adlı kitabında, dünyanın kontrol edilebilirliği ve muntazamlığı yolundaki görüşümüzün, bizi kendi ölümlülüğümüzle yüzleşmekten koruduğunu öne sürer. Ölümün yanı başında, ondan bir adım ötede yaşadığımız bilgisi, bizi endişelendirir ve işte bu yüzden, dünyanın kontrol edilebileceğine inanmak isteriz.

İnsan, değiştiremeyeceği karşısında, kaderine rıza göstermeyi bilmeli. "Kaderini sev" demişti Nietzsche, "kaderini sev ki o senin hayatındır."

Hepimiz kırılgan varlıklarız. Hayat hakkında bir düş kuruyoruz, sevdiklerimizle sonsuza dek birlikte olacağımızı, bela ve musibetlerin bize erişmeyeceğini hayal ediyoruz. Oysa hayat yordanamıyor. Ani sıçrama ve kırılmalarla seyri birden değişebiliyor. Hayat ırmağımız, bazen karmaşalar, beklenmedik olaylar, tesadüflerle yatak değiştiriyor ve bizi hiç ummadığımız bir menzile ulaştırıyor.

Ona diyorum ki, "Derdini sev, kaderini sev, sana kuyuların karanlığından sonra aydınlığı göstereni sev." ❖

ChatGPT Kendini Nasıl Tanıtıyor?

SEZER FİLİZ

Kasım ayında hizmet vermeye başlayan yapay zeka temelli sohbet robotu ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer 3.5), ilk beş gün içinde bir milyon kullanıcıya ulaşarak inanılmaz bir rekor kırdı. İki ay içinde yüz milyon kullanıcıya ulaştı. Instagram 2,5 ay, Twitter ise ancak iki yılda bir milyon kullanıcıya ulaşabilmişti.

Mart ayında hizmete sunulan ChatGPT Plus , GPT-4 (Generative Pre-trained Transformer 4) aylık 20 dolar ile abonelik kabul ediyor. Eski versiyonundan farklı olarak görselleri de girdi olarak kabul ediyor ve çok daha fazla eğitilmiş bilgiye göre cevap üretebiliyor. Henüz yaygın kullanıma açılmamış olsa da Google, Bard ile rekabette yerini almış durumda.

En popüleri ChatGPT olsa da çok fazla yapay zeka ürünü farklı kulanım alanlarında hizmet vermeye başlamış durumda. Uygulama geliştiricilere sağlanan arayüzle iş ve özel hayatımızda çok daha fazla örneklerini göreceğiz.

Genel olarak arama motorlarında bir araştırma yapmak istediğimizde bir dizi kaynak bize önerilir. Sohbet robotu ise eğitildiği bilgileri kullanarak cevap verir ve kaynak belirtmez.

Tüm teknolojik gelişmelerde olduğu gibi yapay zeka uygulamalarıyla bir arada var olmalıyız. Öğrencilerin internet kullanımını engellemeyi bugün kimse düşünmüyorsa yapay zeka teknolojilerini kullanmalarını engellemek de mümkün olmayacak. Gençler ile yapay zeka arasına bariyerler koymaya enerji harcamak yerine onu doğru kullanma bilincini yaymak daha iyi olacaktır. Yapay zeka teknolojilerini daha iyi kullanmayı hedeflerken riskleri azaltmak için çocuklar, ebeveynler ve öğretmenler gibi tüm tarafların farkındalığını artırmak gereklidir.

Ödev hazırlığında internet kullanımında yaşanan endişeler benzer şekilde yeni yapay zeka uygulamalarında da yaşanıyor. Amerika Birleşik Devletleri'nde bazı eğitim kurumlarında ChatGPT'nin kullanımının yasaklanması değerlendirilirken, bazılarında ödevlerin bir kısmının sınıf ortamında yapılması düşünülüyor. Ülkemizde bazı üniversiteler derslerde ChatGPT'nin kullanım denemeleri yapmaya başladı bile.

APA (Akademik yayınlarda en sık kullanılan kaynak gösterme biçimlerinden birisi), geçen ay akademik yayınlarda ChatGPT'den elde edilen verilerin nasıl kaynak gösterileceğini açıkladı. Tabii burada makalenin tamamının sohbet robotu tarafından hazırlanması kastedilmiyor. ChatGPT aracılığıyla oluşturulan metinlerin intihale girip girmeyeceği ve telif hakları konusu muhtemelen uzun bir süre daha tartışılacak. Ancak, yasaklama yerine adil kullanım kurallarının belirlenme çabası, daha kalıcı bir bakışı gösteriyor.

En genel kural olarak internet erişimi olan hiçbir cihazın mahrem kalmayacağının farkında olarak teknolojiyi kullanmak sohbet robotları için de geçerli. Ayrıca şu an kullandığımız bilişim ortamlarının muhatap olduğu siber saldırılar bundan sonraki uygulamalar için de var olmaya devam edecek.

CHATGPT KENDİNİ TANITIYOR VE SORULARIMIZA BÖYLE CEVAP VERİYOR:

ChatGPT nedir?

ChatGPT, OpenAI tarafından eğitilmiş bir dil modelidir. Konuşma ve yazı dönüşümleri yapmak, sorulara yanıt vermek ve çeşitli görevlerde yardımcı olmak için tasarlandı.

ChatGPT kimindir?

ChatGPT, OpenAI'nin bir ürünüdür.

Generative Pre-trained Transformer ne demek?

Generative Pre-trained Transformer (GPT), Türkçe karşılığı ile Üretken Önceden Eğitimli Dönüştürücü, doğal dil işleme alanında kullanılan bir yapay zeka modelidir. GPT, özellikle dil üretimi görevleri için tasarlanmıştır. Model, büyük bir metin korpusu üzerinde önceden eğitilir ve daha sonra özelleştirilmiş görevler için ince ayar yapılabilir.

GPT, Temel Dönüştürücü ve ardından GPT-2, GPT-3 gibi daha gelişmiş sürümleri ile birlikte OpenAI tarafından geliştirilmiştir. GPT, Transformer adı verilen bir yapay sinir ağı mimarisi kullanır ve bu mimari, büyük bir metin veri kümesindeki kalıpları ve özellikleri yakalamak için optimize edilmiştir. Bu sayede, GPT gibi Transformer tabanlı modeller, metin oluşturma, çeviri, anlama, özetleme, soru-cevap gibi doğal dil işleme görevlerinde son derece başarılı sonuçlar vermektedir.

ChatGPT nasıl çalışır?

ChatGPT, yapay sinir ağı (neural network) tabanlı bir dil modelidir. Kullanıcının girdi metnini alır ve bu metnin anlamı hakkında bilgi bulmak için eğitilmiş modelde arama yapar. Elde ettiği bilgi doğrultusunda kullanıcıya en uygun cevaplamayı üretir.

ChatGPT'nin her verdiği cevap doğru mudur?

Hayır, her zaman doğru cevap verme garantisi yoktur. ChatGPT, eğitildiği veriler ve algoritmalar doğrultusunda en uygun cevabı üretmeye çalışır ancak her zaman tam ve doğru bilgi sağlayamayabilir. Ayrıca, modelde bulunmayan veya güncel bilgi kesinliği olan konular hakkında yanıt verebilme ihtimali yoktur.

Seni kandırmak isteyen olursa ne yaparsın?

Ben yapay bir dil modeliyim ve insanların amaçlarını ya da niyetlerini tanıyamam. Ancak, eğitildiğim veriler ve algoritmalar sayesinde doğru ve güvenilir bilgi sağlamaya çalışırım. Eğer beni yanıltmaya çalışan bir kullanıcı varsa, elimdeki veriler ve bilgi doğrultusunda en iyi cevabı vermeye çalışırım.

Zafer Dergisi okuyucularına kendini anlatan bir makale yazar mısın?

Evet, Zafer dergisi okuyucularına kendimi anlatan bir makale yazabilirim:

Merhaba, ben ChatGPT, OpenAI tarafından eğitilmiş bir dil modeliyim. Dünya çapında yüksek performanslı yanıt verme kapasitesine sahibim ve sorularınıza en kısa ve doğru şekilde cevap vermeyi amaçlıyorum. Dil bilgisi, yapılandırılmış veriler, tarih, coğrafya, teknoloji ve diğer birçok konuda eğitildim ve 2021 yılına kadar olan bilgileri içermekteyim.

Aynı zamanda kısaltmalar, özel terimler ve uzun cevapları kısaltarak okuyucularınıza en kolay ve anlaşılır şekilde yardımcı olmayı amaçlıyorum. Size en iyi şekilde yardımcı olmak için elimden geleni yapacağım. Sormak istediğiniz herhangi bir soru için buradayım ve yardımcı olmak için sabırsızlanıyorum.

Zafer Dergisi'nin bilim, araştırma, kültür ve sanat dergisi olduğunu söylesem bir başyazı yazar mısın?

Tabii, Zafer dergisinin bilim, araştırma, kültür ve sanat dergisi olduğunu söylemeniz beni heyecanlandırdı. Başyazı yazmak için elimden geleni yapacağım.

Sevgili okuyucularımız,

Zafer dergisi olarak sizlere merhaba diyoruz. Uzun yıllardır bilim, araştırma, kültür ve sanat alanlarına odaklanarak, yüzlerce konuda araştırmalar yapıp, sizlere en doğru ve güncel bilgileri sunmaya çalışıyoruz. İnanıyoruz ki, doğru bilgiyle donatılmış bir zihin, hayatın her alanında başarıya ulaşmanın anahtarıdır.

Dünya üzerinde bilim ve teknoloji hızla ilerlerken, kültür ve sanat da her geçen gün daha fazla insanın hayatında yer almaktadır. Bizler, Zafer Dergisi olarak, bu alanlardaki gelişmeleri takip ediyor ve sizlerle paylaşıyoruz. Ayrıca, ülkemizde yapılan bilimsel çalışmaları ve sanatsal faaliyetleri de yakından takip ederek, sizlere sunmaktan mutluluk duyuyoruz.

Zafer Dergisi olarak, hedefimiz sadece bilgiyi aktarmak değil, aynı zamanda okuyucularımızın düşünce ve fikirlerini de geliştirmektir. Sizlere yeni fikirler sunarak, düşünce yapınızı genişletmeyi hedefliyoruz. Çünkü biliyoruz ki, düşünce yapısı gelişmiş insanlar, ülkelerinin geleceğini şekillendirecek olan liderlerdir.

Bu nedenle, Zafer Dergisi olarak, sizlere sunacağımız bilgileri özenle seçiyor, en güncel bilgileri sizlerle paylaşıyoruz. Sizlerin de fikirlerinize her zaman açığız. Önerilerinizi ve eleştirilerinizi bizimle paylaşarak, dergimizi daha da ileriye taşımamıza yardımcı olabilirsiniz.

Zafer Dergisi olarak, siz okuyucularımızı her zaman önemsiyoruz ve sizler için varız. Dergimizi her zaman takip etmenizi ve bizimle iletişimde olmanızı bekliyoruz.

Sevgi ve saygılarımızla,

Zafer Dergisi ❖

Biricik Olmak

HALİL İBRAHİM SERT

Bir torna tezgâhından çıkan, yontulan "aynı iki parça" aslında birbirinden farklıdır. Nasıl mı?

Anlatayım; Makinenin yontucu ağzı her yontmada mikron seviyede (milimetrenin binde biri) aşınır ve bu aşınma üretilen her parçayı bir diğerinden ancak mikroskopla görülebilecek seviyede farklı kılar.

Kasıtlı bilinçli oluşmayan bu durum bugün adli bilimler alanında suçluların ortaya çıkarılmasını sağlayan birçok inceleme yönteminin de ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Örneğin bir fabrikada üretilen binlerce silahın, yontularak şekil verilmiş metal parçalardan imâl edildiği düşünüldüğünde, her bir silah, üreticinin kontrolü dışında kendine has bir kimliğe sahip olur. Mikron seviyedeki iz farklılıkları incelenerek suçlular belirlenir, olaylar aydınlatılır.

Kesilen, yontulan, şekil verilen her şey için geçerlidir bu.

İnsan elinin ürünü olan her bir eşya böylece kaçınılmaz şekilde "biricik" olma özelliği kazanır. Zahiren birbirinin aynısı iki eşya aslında mikron seviyede birbirinden farklıdır.

...

Doğada bulunan hayat sahibi her varlık için de durum farklı değildir. Gözün gördüğü canlı cansız her varlıkta bilinçli tasarlanmış ve kodlanmış bir "biricik" olma durumu hâkimdir. Hepimizin bildiği ancak göz ardı ettiğimiz bazı örnekler sıralayacak olursak:

Dünyanın her yerindeki elma ağaçlarında yetişen elmalar ilk bakışta aynıdır, ama aslında detayda birbirinden farklıdırlar.

İnsanların parmak izi vardır, ama her birimizin parmak izi birbirinden farklıdır.

Her insanın iki kulağı, iki gözü, bir ağzı ve bir burnu vardır, aynıyızdır. Ama aslında her sima, her yüz birbirinden farklıdır.

İki dudağımızın arasından çıkan, etten tellerin ürettiği seslere sahibizdir, ama her birimizin ses tonu birbirinden farklıdır.

DNA denen mucizenin varlığı bile her insanı hem her zerresiyle, hem de bütünüyle onu diğer herkesten farklı ve biricik yapmaya yeter, artar bile.

Her şey atomlardan oluşur, ama atomların dizilişi değişince farklı maddeler haline gelirler...

Bir kutu dolusu toplu iğne ya da bir kutu dolusu kürdan dahi aslında herbiri birbirinden farklıdır, yani biriciktir...

Eşya fıtraten aynı kalmayı, aynılaşmayı reddediyor, ne yaparsak yapalım Tek'liğe, Tek Olan'a doğru akıp gidiyor ve Tekliği ilan ediyor.

Her varlığın biricik olması ne muhteşemdir.

...

Her şeyin zâhiren aynı olması Rabbimizin "Vâhid" isminin tecellisi iken, bu aynılık içinde birbirinden farklı olması ise "Ehad" isminin tecellisidir...

Bir torna tezgâhını seyre dalınca, mikroskop altında toplu iğneleri inceleyip her birinin mikron seviyede birbirinden aslında ne kadar farklı olduklarını görünce, bütün bunları bana düşündüren o hadis-i şerifi hatırladım.

Allah Resulü (asm) şöyle buyurmuştur:

"Kim Esmâ-i Hüsnâ'yı mânâlarını anlayarak sayar, bunlarla Allah'ı zikrederse Cennete girer."❖

Nuh Peygamberin Sanatı

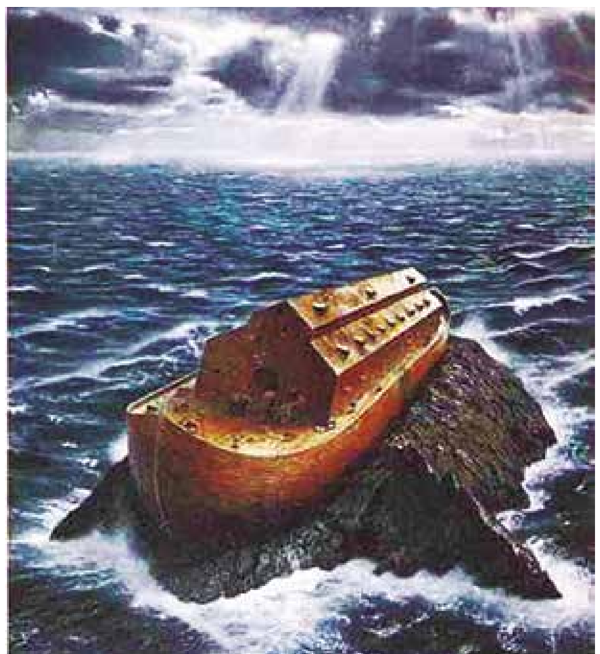
DOÇ. DR. RASİM SOYLU

Dünyanın en eski mimarı, mühendisi, tasarımcısı ve sanatkarı Hz. Nuh dense yanlış olmaz. Nuh Tufanı ve Nuh'un Gemisi bütün kutsal kitaplarda yer almakla birlikte, Gılgamış Destanı'nda hatta Eski Yunan mitolojilerinde de yer alır.

Peygamberler insanlığın manevi alanda rehberi oldukları gibi maddi ve teknolojik alanlarda da öncüsü ve üstadı olmuşlardır. Pek çok bilim ve sanat alanında peygamberlerin adı pişdar, yani o sanatın piri olarak geçer. Terzilerin piri Hz. İdris, saatçilerin piri Hz. Yusuf, gemicilerin piri ise Hz. Nuh peygamberdir...

Eski kaynaklarda geçen rivayetlerden ilk insan Hz. Âdem'in de birçok ilki gerçekleştiren avangard bir sanatkâr olduğu anlaşılabilir. Örneğin ilk bina olarak Kabe'yi o inşa etmiştir. Talim-i Esma mucizesiyle ilk öğrenci, ilk bilgin odur. Hem Eski Ahit'te (Yaratılış 2:19) hem de Kuran'da (Bakara Suresi; 31) Hz. Âdem'e her şeyin isminin öğretildiği konusu anlatılır. Çocuklarını eğiten ilk öğretmen, hayvanları ehlileştiren ilk zoolog, yenilebilecek bitkileri keşfeden ve buğdayı yetiştiren ilk botanikçi, doğum yapan eşine yardım ederek ilk tıpçı da Âdem peygamber olmuştur.

Hz. Nuh'un zamanına kadar insanların birlikte yaşamayı öğrenmeleri ile birlikte kısa sürede pek çok kazanım elde ettikleri şüphesizdir. Tek başına yaşayarak asırlar içerisinde yapılamayacak çok şey, birlikte çalışarak çok kısa zamanda geliştirilebilir. Kutsal metinlerden, Hz. Nuh'un zamanına gelindiğinde insanların sosyal yaşamları içerisinde pek çok sorunlar yaşadıkları, inançsızlık, zulüm ve adaletsizlikleri sebebiyle de ilahi cezayı hak ettikleri anlaşılmaktadır.

Hz. Nuh'un gemisi bütün hayvanlardan birer çift alabilmesi için bayağı büyük olmalıdır. Tabii ki şiddetli yağmur ve fırtınalara dayanıklı, su üzerinde devrilmeden ve batmadan dengede durabilen bir yapı olmalıdır. Suyun kaldırma kuvvetini bulduğu iddia edilen Arşimet'ten binlerce yıl önce ilk gemiyi yapan Hz. Nuh'un bunu biliyor olması gerekmez mi?

Hz. Nuh (as) böyle bir gemi yapmakla, öncelikle büyük bir mühendis ve mimardır. Gemi yan yana dizilen kütüklerden yapılmış bir sal değildir. Kamaraları olan birkaç katlı bir yapıdır. Ağaçların kesilmesi ve yontulması gibi işin marangozluk ve ustalık tarafı bir yana geminin projesi ve tasarımı her şeyden önce onu büyük bir sanatkâr yapar. Geminin tasarımı nasıl olursa olsun suların üzerinde batmadan durması ve yüzerek ilerlemesi aynı zamanda teknolojik pek çok gelişmenin de habercisidir.

Kuran'da onun gemiyi yapması "sanaa" kelimesiyle anlatılır. "(Şimdi) sana vahyettiğimiz (öğrettiğimiz) doğrultuda ve gözetimimiz altında; gemiyi (sanatlı ve sistemli şekilde) imal edip yap" (Hud Suresi, 37. Ayet) Yani ayetten anlaşıldığına göre Hz. Nuh'a sanat öğretilmiştir.

Kuran'da pek çok yerde geçen "sanat" kelimesi, dünya literatüründe de sanat kelimesinin kullanıldığı en eski metinlerden birisi olduğunu gösterir. Örneğin Yunanca da sanat kelimesinin karşılığı tam olarak yoktur. Yunanca sanat anlamına en yakın kelime olan "Tekne" kelimesinin marangozluk ve ustalık anlamlarına gelmesi de aslında bu kelimenin Hz. Nuh'un gemisinden miras kalmış olma ihtimalini güçlendirmektedir.❖

Şifa Öyküsü

Hastanın Durumu

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Hastanenin sekreteri telefonu açtığında yaşlı bir bayan titrek ama tatlı ses tonuyla sordu:

"Bir hastanızla ilgili bilgi almam mümkün mü acaba?"

Sekreter, "Elbette, hastanızın adı ve oda numarası nedir?"

Yaşlı kadın hastanın ismini ve oda numarasını söyledikten sonra sekreter, "Hemşiresiyle görüşeyim, müsaadenizle sizi beklemeye alacağım" diyerek beklemeye aktardı.

Birkaç dakika sonra sekreter geri döndü ve "Size güzel haberlerim var," dedi, "Hemşiresi bana hastanızın gayet iyi olduğunu söyledi. Tansiyonu iyiymiş, kan tahlilleri normale dönmüş ve doktoru da salı günü taburcu olabileceğini söylemiş."

Yaşlı kadın bu duyduklarına sevinerek, "Çok teşekkürler. Harika haberler verdiniz!" dedi, "Çok endişelenmiştim! Sağolasın kızım!"

Sekreter, "Ne demek, rica ederim... Hasta kızınız mıydı?"

Yaşlı kadın, "Hayır," dedi, "Hasta benim. Sizi aradım çünkü kaç gündür kimse bana hiçbir bilgi vermiyor."❖

Hayat Başarısında Zekâların İş Birliği

PROF. DR. NEVZAT TARHAN

Zekâ, kısaca insanın öğrenme ve uyum gücü olarak tanımlanabilir. Edison'a başarını neye borçlu olduğunu sorduklarında, %5'inin zekâ, %25'nin çalışmak olduğunu söylüyor.

Okul hayatında hep birinci olan birçok kişinin hayata atıldığında başarısız, istikrarsız olduğunu sık sık görürüz. Okul başarısında klasik zekâ yeterli iken, hayat başarısında duygusal zekâ olarak tanımlanan duygusal ve sosyal becerileri öğrenme yeteneği ön plana çıkar. Bu nedenle çoklu zekâ, duygusal zekâ gibi konuları incelemekte yarar vardır.

Çocuğun zekâ seviyesinin yanı sıra, nasıl bir zekâ türüne sahip olduğu, ona vereceğimiz eğitim açısından da çok önemlidir. Eskiden tek zekâ kavramından bahsedilirken, bugün artık 7 farklı zekâ türü olduğu kabul ediliyor. Bütün bebekler belli bir potansiyele sahip olarak doğuyor, ancak bu potansiyelin aktif hale getirilmesi için aileye büyük görev düşüyor.

Zekânın Potansiyelinde Kullanımı Mümkün mü?

Diyelim ki, bir insanın boyu genlerinde 170 santimetre olarak yazılı. O çocuk iyi beslenirse 170 santimetreye kadar uzar. Aksi durumda boyu 1,60 metre civarında kalır.

Zekâ da böyledir. Ortalama insan IQ'su (zekâsı) 100'dür; yeni doğan bir bebeğin potansiyel zekâsı ise 140.

Çocuk eğitilmediğinde, zihinsel uyarıyı almadığında veya okumadığında IQ'su 100'lerde kalır. Ailelere çocuklarını bu konuda sınırlamamaları önerilmektedir.

Yedi ayrı zekâ tipi olduğunu söyleyebiliriz. Peki bunları nasıl ayırt edeceğiz?

Sözel Zekâ: Kelimeleri etkili kullanma yeteneğidir. Bu çocuklar dinleyerek öğrenmeyi sever, duygu ve düşüncelerini sözel ifadelerle aktarırlar. İyi yazarlar, iyi anlatırlar, kitap okumayı severler. Bu çocukların anne babalarının onları konuşturmaya çalışması faydalı olur. Bu zekâ türüne sahip olan çocuklar daha çok şair, yazar, gazeteci ve politikacı olur.

Sayısal (Mantıksal) Zekâ: Eskiden zekâ testlerinde sadece bu 24 zekâ türü ölçülürdü. Sayısal zekâsı yüksek olanlar sebep-sonuç ilişkisi kurmayı ve 'neden' demeyi severler, çok soru sorarlar. Bu çocuklar hesap yapmayı, sayı saymayı, mantık yürütmeyi, bir makineyi söküp nasıl çalıştığını görmeyi sever. Bilim adamı, matematikçi ve bilgisayar programcısı olma ihtimalleri yüksektir.

Görsel Zekâ: Bu çocuklar işittiklerini değil de, gördüklerini akıllarında daha iyi tutarlar. Yaşıtlarına kıyasla çizimleri ve resimleri güzeldir. Film ve slayt gösterileri eşliğinde öğrenmeyi severler. Eğilimli oldukları meslek dalları resim, mimarî, fotoğrafçılık ve dekoratörlüktür.

Bedensel Zekâ: Kişinin kendisini ifade ederken ve herhangi bir şey üretirken bedenini kullanma yeteneğidir. Bedensel zekâsı yüksek olanlar yerlerinde duramazlar, spora ilgileri fazladır. El becerileri gelişmiştir. Çok rahatlıkla tamir işlerini yapabilirler. İyi taklit yaparlar. Öğrenme esnasında atölye çalışması yapılması gerekir. Sporcuların, aktörlerin, dansçıların, heykeltıraşların çoğu, bedensel zekâya sahiptir.

Müzik (İşitsel) Zekâsı: Seslere hassasiyet gösterme kapasitesi ve kendisini müzikle ifade etme yeteneğidir. Nota, solfej bilmeseler bile, melodileri hemen akılda tutarlar. Müzik eşliğinde çalıştıklarında öğrendiklerinin kalıcılığı artar. Çoğunlukla müzisyen olurlar.

Sosyal Zekâ: İnsanları tanıma konusunda çok başarılıdırlar. Liderlik özellikleri vardır. Oynayarak, paylaşarak, konuşarak öğrenirler. Sosyal ortamlarda sosyal becerilerini geliştirmelerine fırsat vermek gerekir. Bu tür zekâsı olanlardan daha çok danışman, öğretmen, siyasî lider çıkar.

İçsel Zekâ: Hayal kurmayı, düşünmeyi severler, güçlü ve zayıf oldukları yönlerini iyi analiz ederler. Bu çocukları düşünmeye, oturup kafa yorarak fikir üretmeye teşvik edebilirsiniz. İçsel zekâya sahip olanlar psikolog ve psikoterapist olmaya daha yatkındır.

...

Yaşamda kişinin zekâ türünü analiz edebilmesi hayat başarısında elbette önemli ancak yeterli mi? Değil! Mantıksal zekâ katsayısının yüksek olması başarı sağlamasına yetmediği gibi, başarılı olmak için duygusal zekâ katsayısının da yüksek olması gerektiği bilimsel çalışmalarla da ortaya kondu. Öyleyse başarımızı pekiştirecek duygusal zekâ ne? Kendinizle Barışık Olmak kitabımda da etraflıca ele aldığım konuyu şu şekilde özetleyebiliriz:

Neye Duygusal Zekâ Diyoruz?

Son yıllarda EQ'nun (Emotional Quation) insan başarısında IQ (Intelligence Quation) kadar önemli olduğu üzerinde durulmaktadır. EQ kavramının öneminin keşfedilmesi yenidir. Kişinin mantıksal zekâ katsayısının yüksek olmasının başarı sağlamasına yetmediği, başarılı olmak için duygusal zekâ katsayısının da yüksek olması gerektiği açığa çıktı. Hem IQ'su hem de EQ'su yüksek olan kişiler, kişilerarası ilişkilerde başka insanları daha çok etkileyebilmektedir.

Doğruya Sadece Akıl mı Götürür?

Kısacası, Batı medeniyeti deneme-yanılma yöntemi ile Amerika'yı yeniden keşfetti. Akıl gücü ve gönül gücünün beraberliğine yürümeye yöneldi. "Doğruya sadece akılla gidilir." sözünün gerçeği ifade etmediği ortaya çıktı.

Şimdi de duygusal zekâ faktörlerini ve kişiyi doğruya götüren dört yolu ele alalım.

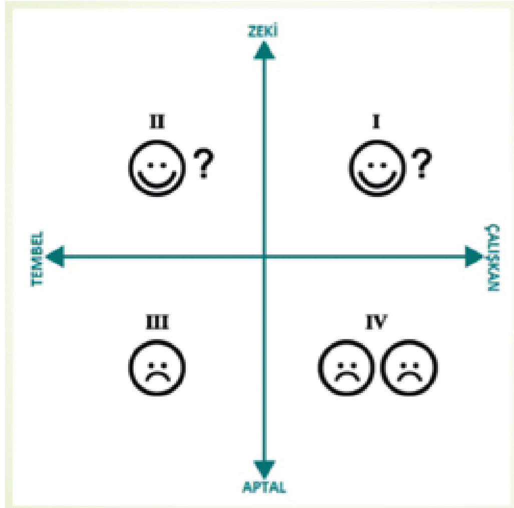
Duygusal Zekâ Faktörleri:

1. Kendini harekete geçirebilme gücü
2. Hedefini belirleyebilme gücü
3. Aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme gücü
4. Dürtü ve isteklerini kontrol edebilme gücü
5. Ruh halini düzenleyebilme gücü
6. Empati yapabilme gücü (diğergâmlık)
7. Ümit besleyebilme gücü.

Doğruya Götüren Dört Yol

1. Deney ve gözleme dayalı ampirik bilgilerden faydalanmak; ateşin yakması, suyun kaldırma gücü gibi.
2. Akıl yürütme yöntemlerini uygulamak; "Dağın arkasında duman var, ateş olmayan yerden duman çıkmaz. O halde orada ateş vardır" gibi.
3. Sezgi gücünü önemsemek. Yıllar önceden doğruları fark eden ve gören bilgeler, filozoflar sezgi psikolojisini ve gücünü iyi kullanmış ve insanlığa iyi hedefler gösterebilmişlerdir.
4. İnanç esaslarından faydalanmak. Evrenin sırlarını beş duyumuz ile çözmemiz mümkün olmadığında semavî esaslarla neyin iyi, neyin yanlış olduğunu bulabiliriz.

Ahlakî Olgunluk Kalıcı Başarının Anahtarıdır...

Resimde gördüğünüz bu noktalar aday liderlerdir. Ölçümler sonucunda zekâ ve zor çalışma noktalarına göre bu dört kadran arasında dağılır. Bilindiği gibi, iki parametre varsa, en az dört geçerli seçenek vardır. (Saydam, 2015)

Yukardaki diyagramda görüldüğü gibi her insan liderdir. Kendi kendisinin lideri olamayan, başkasına sağlıklı liderlik yapamaz. Bunun yolu sadece akademik beceriler kazanmakla oluşmaz. Aynı zamanda sosyal, duygusal ve manevi beceriler de kazanmak gerekir. Zeki, başarılı olup kötücül olan mühendis, iş adam, inşaatçı, doktor... Hangi meslek olursa olsun ahlakî olgunluk, kalıcı başarının anahtarıdır. En büyük servet güven, en değerli para birimi dürüstlüktür. Zeki, başarılı iyicil insan olmayı hedeflemeliyiz. Tüketim ve başarı odaklı çıkarcılığı maksimize eden kapitalist ahlak bizi esir almamalı.

Hayatımızın her aşamasında; aile içi ilişkilerden sosyal, iş, eğitim ve ikili ilişkilerimize kadar başarılı ve istikrarlı bir yolda yürümek istiyorsak zekâların iş birliği gücünden yararlanmayı bilmeliyiz. Mantıksal zekâ türümüzü analiz edip, başlı başına yeterli olmadığı bilinciyle etkisi oldukça yüksek diğer zekâların gücünü de tarafımıza almalıyız.❖

İyilik Tarih Olmaz

DOÇ. DR. RECEP ÖZDEMİR

Karla kaplı yolda yürüyen bir adam, dalları yoğun kardan dolayı yere eğilen ağacı fark ediyor. Ağaca yaklaşıyor, yardım bekleyen bir eli tutar gibi şefkatle yere eğilen dalları tutuyor. Dalları usulca silkeliyor. Karlar yere dökülüyor. Hafifleyen dallar eğildiği yerden doğruluyor. Adam etrafına bakınıyor. Bakışlarında mutluluğun ışıltısı, yüzünde derin bir hoşnutluğun parıltısı var.

Rivayet edilir ki: Bir adam yolda giderken çok susadı. Bir kuyu buldu ve içine indi; su içip dışarı çıktığında bir de ne görsün; bir köpek, dili dışarıda soluyor ve susuzluktan nemli toprağı yalamakta. Adam, kendi kendine "bu köpek de tıpkı benim gibi pek susamış" diyerek hemen kuyuya indi, mestini su ile doldurdu ve ağzıyla tutarak yukarıya çıktı ve köpeğe su verdi. Onun bu hareketinden Allah hoşnut oldu ve adamı bağışladı. (Buhârî, Müsâkât 9; Müslim, Selâm 153)

...

Üzerine yağan kardan dolayı dalları yere eğilen ağaç, kendisine yapılanın bir iyilik olduğunun farkında olmayacak; susuzluktan soluyan köpek, bir mest içerinde kendisine uzatılan suyun derin anlamını bilmeyecek; fakat dalları silkeleyen ve köpeği sulayan adam, yaptığı şeyin bir iyilik, müspet bir hareket olduğunun bilincinde olacaktır hep.

İyilik, öncelikle iyilik yapanı sarıp sarmalar, kucaklar. İyilik önce iyilik yapanın içini ısıtır, göğsüne ve gönlüne ferahlık verir. İyilik, sahibini teskin eder; onu külli bir iyilik düşüncesine dayanan, sonsuz bir merhametten doğan hayata bağlar. İyilik, hem iyilik yapanı hem kendisine iyilik yapılanı mutmain kılar.

Hiç kimse görmese de bilmese de yapılan iyilik zayi olmaz. İyilik, tarih olmaz, maziye karışmaz. Herkese hakkının verileceği kıyamet günü adalet terazileri kurulduğunda, hardal tanesi ağırlığında bile olsa, bir kayanın içinde saklı da olsa, göklerin veya yerin herhangi bir noktasında bile bulunsa, en ince şeylerden haberdar olan Allah onu çıkarıp mizana koyacaktır. İyilik sahipsiz ve savunmasız değildir. İbrahim Tenekeci şöyle der: *"Sen iyiliği savunmasız sanırsın. Onun koruyucusu Allah'tır."*

İyilik bir niteliktir; nicelik değildir asla. Küçüğü büyüğü olmayandır. Bu yüzden, *"Yarım bir hurma parçası ile de olsa cehennem ateşini savın; küçük bir tebessüm sadakadır; yoldaki dikeni, taşı kaldırmak bir sadakadır,"* diye buyurmuştur Hz. Peygamberimiz (s.a.s).❖

Kanserin Kokusunu Alabilir misiniz?

Dedektif Hayvanlar

NİHAL BALCI

Resim 1: İpeksi Karınca

@Wikimedia Commons

Mozambik Maputo'da, bir laboratuvarda sıradan bir gündü. Tariq önündeki 6 tükürük numunesinin tamamının tüberküloz için pozitif olduğu teşhisini yapmıştı. Tüberküloz, dünyanın en öldürücü bulaşıcı hastalıklarından biri. Tariq ise bir laboratuvar teknisyeni değil. O bir keseli sıçan. Her gün, sekiz arkadaşı ile birlikte, özel kafeslerde hastalık teşhisi vazifesini yapıyor. Çok da hızlı çalışıyor. 50 numuneyi taraması 8 dakika sürüyor. Bir teknisyenin bir günde yapacağı işi, 10 dakikada yapıyor.

Keseli sıçanlar APOPO adlı Belçikalı bir kurum tarafından eğitiliyorlar. İlk olarak mayın tarlalarını temizlemek üzere eğitilmiş sıçanlar, 2008 yılından beri Tanzanya'da, 2013'ten beri ise Mozambik'te verem teşhisi için kullanılıyorlar. Bir keseli sıçanın, tenis kortu büyüklüğünde bir arazide mayın taraması yapması 30 dk sürüyor. Aynı işi bir insan, metal dedektörü kullanarak 4 günde yapıyor. Bu sayede farklı ülkelerde 155.584 mayın temizlenmiş.[1] Verem teşhisi yapan fareler, şu anda, Tanzanya'da 21 tıp merkezinde bulunuyor, Mozambik'te tüm alınan verem numunelerinin %75'ini tekrar kontrole tabi tutuyorlar.

Dünya Sağlık Örgütüne göre her yıl 1,5 milyon insan veremden ölüyor. Dünyanın en çok öldüren bulaşıcı hastalığı, aslında, tedavi edilebilen bir hastalık ve daha hızlı ve hesaplı teşhis yöntemleri gerektiriyor. Farelerin ise bu konuda iyi bir aday olduğu görülüyor.

KAÇIRILAN VAKALAR

Birçok ülkede verem tespiti eski laboratuvar tekniklerine dayanıyor. Doğruluğu, teknisyenin performansı ile kullanılan aletlerin hassasiyetine bağlı ve pek çok zaman pozitiflerin doğru tespiti yapılamıyor. İşte bu noktada fareler devreye giriyor. Şu an fareler bir tanı aracı olarak kabul edilmiyorlar. Test edilen numuneler farelerin taramasından geçirilip sağlaması yapılıyor. APOPO'ya göre programın başlangıcından bu yana, fareler, laboratuvarların gözünden kaçan 23.000 vakayı doğru teşhis etmişler. Bu da %50 daha fazla vaka tespiti anlamına geliyor.

Farelerin eğitimi Tanzanya'da yapılıyor ve 9 ay sürüyor. Pozitif ve negatif numuneler karışık bir şekilde farenin önüne konuluyor. Pozitifi her bulduğunda bir zil çalıyor ve fare ödüllendiriliyor. Şüpheli numuneler daha pahalı bir teste tabi tutulmak için laboratuvara geri gönderiliyorlar.

Bir fareyi eğitmenin fiyatı 7-8 bin $ tutuyor. İleriki 6-8 yıl arasında ise bakımları oldukça uygun. GeneXpert adlı teşhis için kullanılan hızlı bir makinenin fiyatı ise 17.000 $. Bir testin maliyeti ise 10-17 $ arası.

ÇALIŞKAN KARINCA

Eğer bir gün mutfağınızı karıncalar basarsa, bir dakika durun ve olağanüstü sezgileri üzerine bir düşünün. Eminim sizin de benim gibi evinizde değil de parkta tefekkür etmek isteyeceğiniz, Rabbimizden bize gönderilen bu mektuplar, insandaki bazı hastalıkları koklayarak anlayabiliyorlar.

Avrupa'da çokça bulunan ipeksi karınca (Resim 1) göğüs kanseri olan fareleri, sağlıklı farelerden, idrarlarını koklayarak ayırt edebiliyor.[2]

Karıncalar ve bazı başka canlılar uçucu organik bileşiklerin varlığını hissedebiliyorlar. Bu bileşikler vücutta farklı şekillerde üretiliyor ve bir bireyin metabolizması ile ilgili önemli bilgiler saklıyorlar. Uçucu organik bileşikler hücrelerde üretildikten sonra, nefes, kan ve idrara geçiyorlar. Hastalık olduğunda ise nitelik ve miktarları ve bununla beraber bulundukları bireyin kokusu da değişiyor.[3]

Kanserli fareden alınan idrar numunelerinin yakınına şeker konularak, koşullandırma ile karıncalar eğitiliyor. Araştırmacılar karıncaların ne kadar çabuk eğitilebildiğine kendileri de şaşırmışlar. Bir karıncanın bu tespiti yapabilmek için eğitilmesi 10 dk sürüyor.

Karıncalar antenlerine yerleştirilmiş koku reseptörleri ile kimyasalları algılıyorlar. Onlar için koku ana iletişim biçimi. Grup bireylerini de bu şekilde feromonlar ile tanıyor ve sinyaller ile haberleşiyorlar. Onlarla çalışma yapmak ise hem elde edilmeleri hem de bakımları açısından oldukça kolay ve ucuz. Tam olarak hangi kimyasalı koklayıp ayırt ettikleri ise şu an bilinmiyor.

ARININ BAŞKA SIRLARI

Allah minik arıya öyle cihazlar yerleştirmiş ki, bunca marifeti azmış gibi, bir de eğitildiğinde COVID testi yapıyor.[4] (Resim 2)

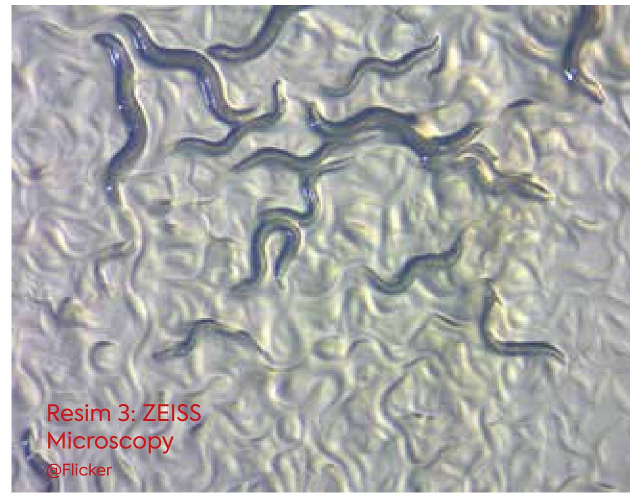
Resim 2: COVID testi yapan arılar.

@CNN

Karıncalar gibi, arılar da kokuya aşırı duyarlı yaratılmışlar ve antenleri ile koku alıyorlar. Ödül verilerek bir süre eğitildikten sonra, ödül olmasa bile pozitif numuneleri diğerlerinden ayırt ediyorlar. Eğitimleri karıncalar gibi birkaç dk sürüyor ve bir numuneyi test etmeleri saniyeler alıyor.

AKILLI KURT

Laboratuvarlarda kullanılan, arıdan bile küçük hayvanlar var. Bir çeşit yuvarlak kurt olan Caenorhabditis elegans bir kum tanesi büyüklüğünde, şeffaf bir hayvan. (Resim 3

Resim 3: ZEISS Microscopy

@Flicker

Hastalık genleri bizimkilere çok benzediği için araştırmalarda çokça kullanılan bir canlı. Şeffaf olması da mikroskop altında biyolojik işleyişlerini gözlemlemeyi kolaylaştırıyor.

Organizma aynı zamanda kanseri tespit edebilecek cihazlarla donatılmış. Japonların yaptığı bir araştırmaya[5] göre pankreas kanserini, İtalyanların yaptığı başka bir araştırmaya[6] göre göğüs kanserini idrardan tanıyor.

Bütün kanserler için erken teşhis elbette önemli. Çoğunlukla belirtileri gizli kalan pankreas kanseri için çok daha önemli. Çoğu kişi teş-

his edildiğinde zaten metastaz gerçekleşmiş olduğu için geç kalınıyor[7] Bu yeni tanı yöntemlerinin faydalı olacağı düşünülüyor.

N-Nose adlı erken teşhis kanser testi de yine bu yuvarlak kurtlarla yapılıyor ve oldukça güvenilir sonuçlar veriyor.[8] Test edilen yelpaze ise çok genişlemiş. Bir Japon biyoteknoloji şirketine[9] birkaç damla idrar göndererek 15 farklı kanser için test edilebiliyorsunuz.

Yâ Rabbi, Senin nasıl bir ilmin ve sanatın var ki, mikroskobik şeffaf bir kurdun içerisine en modern laboratuvarlardan daha mükemmelini yerleştirmişsin. Kâinatı ve mahlukatını azıcık okuduğumuzda, tasarrufatın noktasında bile seni ne kadar bilemediğimizi anlıyoruz.

VEFALI DOST

3 yaşındaki Steve'e 1. Tip diyabet teşhisi konur. Steve zaman zaman kendini halsiz hissetmekte ve çok susamaktadır. Bir gün kan şekeri normalin altına düştüğünde bayılır ve hastanede birkaç gün geçirir. Hastaneden çıktıktan sonra annesinden, azıcık dahi olsun, ayrılmaktan korkar. Annesi ise gece alarm kurup birkaç saatte bir kan şekerini ölçmektedir. Çünkü glikoz seviyesinin aşırı düşmesi komaya girmesine hatta ölmesine bile neden olabilir. (Resim 4)

Resim 4

Bir süre sonra tıbbi rehber köpeklerden haberdar olunca başvuru yapar ve kabul alırlar. Köpek Molly, Steve ile birlikte eğitime alınır. Ödüllendirme mekanizması ile bir süre sonra Molly, Steve'in kan şekerine hassas hale gelir. Ne zaman şekeri tehlikeli bir seviyeye gelse onu uyarır. Artık Steve annesiyle değil, köpeği ile aynı odada uyumaktadır. Büyüyüp futbol oynamaya başladığında, koca futbol sahasının bir kenarında onu izlerken, şekerinin düştüğünü sahibine haber verecek kadar hassaslaşır.[10]

Bir köpeğin koku alma duyusu bize göre 100.000 kat daha fazla. İnsanlarda 6 milyon koku reseptörü varken köpeklerde 300 milyon var. Bununla birlikte beyinlerindeki koku ile ilgili kısım da bize göre 40 kat daha büyük.

KÖPEK, SAHİBİNİN ŞEKERİNİN DÜŞTÜĞÜNÜ NASIL ANLAR?

Birinci tip şeker hastalarında aşırı şeker düşmesi durumunda, sahiplerine haber vermeden önce köpeklerin hissettiği değişkenin ne olduğu merak ediliyor. Cambridge Üniversitesinde, 1. Tip diyabet hastası 8 kadınla yapılan bir araştırmaya[11] göre, hipoglisemi durumunda nefeste izopren adlı bileşiğin miktarı artıyor, hatta bazı durumlarda iki katına çıkıyor. İnsanlar için bu değişiklik, algılanabilir seviyede olmasa da, bir küp şekerin tadını iki olimpik havuz büyüklüğündeki bir suda hissedebilen köpekler anlayabiliyorlar. Araştırmacılar köpeklerin bu değişim üzerinden hipoglisemiyi hissettiklerini düşünüyorlar. Deney çok küçük bir grup üzerinde yapıldığı için daha fazla bu tip çalışmalara ihtiyaç var. Güzel olan başka bir yanı ise bu algı mekanizmasının iyice incelenip diyabet hastaları için daha kolay ve güvenilir test mekanizmaları yapılmasına bir yol açması. Örneğin, sürekli olarak parmağa iğne batırarak yapılan kan testi yerine nefes ile yapılabilen bir test hastalara kolaylık sağlayacaktır.

KÖPEKLER ŞEKER HASTALIĞI KONUSUNDA NE KADAR GÜVENİLİR?

Gece tehlikeli seviyede şekeri düşen bir çocuğu bir köpeğe emanet etmek tartışmalı bir konu. Birinci tip şeker hastaları ile yapılan araştırmalar farklı kurumlarca eğitilen farklı köpeklerle yapılıyor. Bazen birbiri ile çelişen sonuçlar da çıkabiliyor.[12] Bir araştırma hipoglisemi için eğitilen köpeklerin başarısını anlatırken[13] diğeri tersini söylüyor.[14] Bu noktada köpeklerinden çok memnun olduğunu da, çoğu zaman eksik kaldığını söyleyen de var. Büyük bir ihtimalle köpekten köpeğe, eğitimi veren bir kişi ve kurumdan diğerine durumlar değişiyor. Kalabalık, soğuk, sıcak, fırtına gibi şartlar da köpekleri etkileyebiliyor.

Köpekler diyabet haricinde, deri, göğüs, bağırsak kanserleri, Parkinson, ve sıtma gibi bazı bulaşıcı hastalıkların kokusunu alabilmek için de eğitilebiliyor. COVID testi konusunda da oldukça başarılılar.[15-16-17-18-19-20] Amerika'nın bazı eyaletlerinde okullarda, basketbol oyunlarının girişinde köpekler COVID taraması için kullanılmış.[21] (Resim 5-6)

Köpekler, diğer hayvanlardaki bulaşıcı hastalıkları da hissedebiliyorlar. Geyiklerde görülen kronik zayıflama hastalığı beyni etkileyen öldürücü bir hastalık. Sadece otopsi ile anlaşılabiliyor. Köpekler ise geyiklerin dışkısından teşhisini yapmak üzere eğitiliyorlar.[22]

Medical Detection Dogs adlı bir İngiliz organizasyon, köpekleri 28 farklı hastalığı tespit etmek üzere eğitmiş.[23] Bir köpeğin eğitimi 6-8 ay sürüyor. En az 300 farklı biyolojik numuneyi ayırt edebildiklerinde kanser köpeği olarak mezun oluyorlar. Kanseri nasıl anladıkları ise tam olarak anlaşılmış değil. Kanserli hücreleri mi, bağışıklık sisteminin bunlara verdiği tepkileri mi yoksa başka bir bilinmeyenin mi kokusunu alıyorlar bilinmiyor. Yumurtalık kanseri ile ilgi yapılan bir deneyde[24] birden fazla kokunun olabileceği ve farklı kokuların, farklı köpeklerce duyulabileceği sonucuna varılmış.

Yumurtalık kanseri olanlarda ölüm oranı yüksek. Fakat erken teşhis edilirse %90 oranında iyileşme görülüyor. Bu noktadan, köpeklerin teşhis kabiliyeti daha da önem kazanıyor.

2019'da yapılan bir araştırma[25] bazı köpeklerin, akciğer kanserini, kandan, neredeyse %97 doğrulukla; bir diğeri[26] ise bir köpeğin 41 akciğer kanseri hastasından 40'ını, idrar ve nefesten tespit edebildiğini gösteriyor.

Her kanser için, üretilen uçucu organik bileşiklerin çeşidi ve miktarı farklı. Bir kanser, kendisine tanıtıldıktan sonra köpek bunu ayırt edebiliyor. Sağlıklı bir insanın nefesinde 3000 farklı uçucu organik bileşik olabilir. Bazılarının fazla veya az oluşunu birkaç saniyede tüm bunların içinden ayırt edebilmek ise en iyi laboratuvarların bile şu an yapamadığı bir iş.

Sahibinin nefesinden akciğer kanseri olduğunu anlayan, sürekli ilgilendiği benin test edildiğinde kanserli olduğu anlaşılan köpekler

Resim 5
@ CDC Foundation

Resim 6
@NPR

Resim 5: COVID taraması için eğitilen köpek. **Resim 6:** Köpek sınıfı COVID mikrobu için koklarken. Eğer pozitif sonuç bulursa yöneticilere sinyal veriyor ve çocuklar gelmeden sınıf dezenfekte ediliyor.

var. Peki bu kadar bilinen ve yaşanmış tecrübe varken neden her hastanede kanser testi yapan köpekler yok?

Sigorta Bilgileri Enstitüsünün 2022 yılı için yayınladığına göre Amerika'da her yıl 4,5 milyon insan köpekler tarafından ısırılıyor. Bunların çoğu çocuk. 2021'de köpek ısırmalarının sigorta şirketlerine maliyeti 882 milyon dolar. Dolayısıyla, köpekler eğitimli olsalar da pek çok insanın rahatsız olabileceği bir durum.

Bazı teknik zorluklar da var. Onların da duyguları var. Bir makine gibi çalışamazlar. Sabah daha verimli olabilir, öğleden sonra yorulabilirler. Gece uyumaları gerekir. Her testin doğruluğu aynı güvenilirlikte olmaz.

Köpeklerin bir terbiyecisi olması ve onunla çok iyi bir ilişkisi olması lazım. Deprem gibi bir durumda köpeğin bakıcısı ona olumlu tepkiler vererek göçük altından bir insan kurtarılabilir. Laboratuvar gibi bir ortamda ise arka arkaya test yapılırken köpek pozitif veya negatif sinyali verdiğinde bakıcısı gerçek sonucun ne olduğunu bilmediği için ödüllendirme mekanizması işe yaramaz. Hepsini ödüllendirse bu sefer neye tepki vereceğini bilemez. Hiçbirine ödül verilmez ise, köpekler kariyer seçimlerini sorgulamaya başlar ve işlerini hiç yapamazlar.

Köpekler rızık ve ödül verme ile ortaya çıkan şükran hissi ile sahiplerine bağlanırlar. Bediüzzaman Hazretleri köpeğin aslında, nimet vermede bir sebep ve vasıta olan insana çok değer verdiğini, bununla beraber gerçek nimet vereni unuttuğunu söyler. Bu unutma ise bir kefaret gerektirecek ve haklarındaki hüküm kaderde ona göre yazılacaktır. Hüküm ise hatasını affettirecektir.[27]

Evet, köpekler sadakat ve vefaları ile dillere destan olmuştur. Buna rağmen necis sayılırlar ve çoğunluğun görüşüne göre evlerde bakılmaları uygun değildir. Bir hastane ise tamamen steril olmalıdır. Şafilere göre köpeğin kendisi, domuz gibi, necis kabul edilir. Hanefilerde ise necis olan salyasıdır.

Bazıları köpek salyasının temiz olduğunu düşünüyor. Bu yanlış düşüncenin kaynağında köpeklerin yavrularını ve yaralarını yalıyor olması yatabilir. Evet, köpek salyasında, insanınkinde olduğu gibi, antibakteriyel özellikler var.[28] Fakat bu özellikler strep ve E.coli gibi bazı bakterilere has. Oysa köpeklerin ağzında yüzlerce bakteri var. Ayrıca çöpü karıştırıp, tuvaletten su da içebiliyorlar. Çiğ et yemeleri Salmonella riskini artırıyor. Tuvaletlerini yapıp kendilerini yalamaları ise dışkı ile geçen yuvarlak ve kancalı kurt gibi parazitlerin salyada olma ihtimalini artırıyor.

Sonuçta köpekler, insanların yaralarını yaladıklarında, veya ısırma ile salya geçişi olduğunda, bazı hastalıklara kapı açılmış olmakla kalmıyor, koma ve ölüme kadar gidebiliyor.[29-30-31-32-33-34-35-36-37] Bağışıklık sistemi zayıf insanlarda, çocuklar ve yaşlılarda risk artıyor.

Bir araştırma ise köpek salyasında alerjiye neden olan 12 farklı tip protein bandı olduğunu tespit etmiş.[38] Köpek tüylerini yaladığında bu proteinler, hem kendi üzerlerine hem de dokundukları yere geçip kuruyor. Yani köpeğin ağız kısmına dokunulmadan köpek sevilse bile tüylerinden yine salyaya temas olma riski var. Hatta kapalı bir ortamda bu moleküller, bir miktar nefes alınan havaya da geçiyor. Alerjisi olan bir insan köpek evden çıkmış olsa bile alerjik reaksiyon verebiliyor.

Bunlar, onlardan çok şey öğrenebileceğimizi veya pek çok alanda faydalı oldukları gerçeğini değiştirmez. Doğru şekilde, doğru sınırlar içerisinde elbette vazifelerini yaparlar, insana vefalı dost olurlar. Çoban köpeği olan da vardır, körlere rehberlik eden de. Depremde de neler yaptıklarına şahit olduk. Kokuları ayırt etme kabiliyetleri de çözülebilirse, bunu yapabilecek aletler yapabiliriz. Bu aletler test edilmeye başlandı bile.[39] Fakat elektronik burunların hangi bileşiklerin miktar ve çeşitlerini tespit etmesi gerektiği araştırılıyor. Aletler henüz köpekler kadar hassas ve doğru değil. Bedende o kadar fazla şey aynı anda oluyor ki, elektronik burun neyin ne olduğunu tam ayırt edemeyebiliyor. Örneğin vücutta bir enfeksiyon varsa isabetliliği düşüyor.

Katedilecek yol uzun... Bir o kadar da meraklı ve heyecanlı...❖

NOT: Buyazının kaynaklarına zaferdergisi.com'daki sayfasından ulaşabilirsiniz.

Dedektif Köpek Doks!

HAZIRLAYAN: TARIK USLU

50'li yılların İtalya'sında, hırsızların, arsızların, canilerin, katillerin korkulu rüyası, Doks adında bir polis köpeği idi. Roma Emniyet Amiri Giovanni Maimon'e ait bu efsane köpek, başarılarıyla dünya polis köpekleri tarihine adını altın harflerle yazdırmıştı.

Doks'un başarıları saymakla bitecek cinsten değildi. Mesela, küçük bir kızı son anda kenara iterek hızla gelen arabanın altında kalmaktan kurtarması, bir hırsızın kurşunu ile bacağı kırıldığı halde, sağlam üç bacağı ile adamı tam 8 kilometre kovalayıp yakalaması, ele geçirdiği bir tabancanın mermilerini ayaklarını ve burnunu kullanarak boşaltabilmesi, en karmaşık düğümlerle bir sandalyeye bağlanmış rehineleri kurtarması, bu olağanüstü başarılarından sadece birkaçıydı....

Hayatı boyunca tam yedi kez görev başında yaralanan bu kahraman köpeği, amiri Giovanni Maimone, doğum gününde yemeğe götürmek istedi.

Doks ve Maimone, şehrin en iyi restoranlarını tek tek dolaştıkları halde, Doks hiçbirinden içeriye girmedi. En sonunda küçük bir aşçı lokantasından içeriye girmeye razı oldu. Ama içeriye girer girmez, oturup yemek yiyeceğine, müşterilerden birinin üzerine atladı.

Herkes bu işe çok şaşırmıştı iki kişi hariç. Biri Giovanni Maimone, diğeri ise Doks'un sıcak nefesini suratının ortasında hisseden o adam. Çünkü tam altı sene önce ellerinden her nasılsa kurtulmayı başarmış bir suçluydu. Doks, onu kokusundan tanımıştı.

Doks'un koku almak için yaratılmış olağanüstü burnu, bir katilin kokusunu 10 kilometre uzaklığa kadar takip edebiliyordu.

Yine bir gece bir hırsız, Roma'nın en meşhur tiyatrolarından birinin mahzeninde saklanmış, tiyatro kapandıktan sonra da ortalığa çıkarak, tiyatro binasının bitişiğindeki kuyumcunun duvarında bir delik açarak, orayı soymaya kalkmıştı.

Fakat gece bekçisi onu iş üzerinde yakalayınca, aralarında kısa bir boğuşma yaşanmış ve hırsız kaçmıştı.

Ertesi sabah Doks'u getirdiler ve bekçinin elbisesi üzerinden hırsızın kokusunu almasını istediler.

Doks, bekçiyi bir güzel kokladı.

Daha sonra, amirini çeke çeke yakınlardaki bir depoya kadar götürdü.

Depoda uyuklayan bir adam vardı. Doks adamın üzerine atladı. Suçluyu yakaladığından kesinlikle emindi.

Adam eski bir suçluydu ama, dün geceki olayla hiçbir ilgisi olmadığına polisleri ikna etmeyi başardı. Üstelik bekçi de adamı tanıyamamıştı.

Maimone, Doks'a daha dikkatli olmasını işaret ederek onu ikaz edip biraz azarladı.

Bir delil bulmak ümidi ile, kuyumcu dükkanına geri dönen Doks ve amiri, yerde kopmuş bir düğme buldular. Doks düğmeyi kokladı.

Sonra havlaya havlaya tekrar az önceki adamın bulunduğu depoya doğru gitti. Depoya vardıklarında Doks, elbise dolaplarını tek tek koklamaya başladı. İçlerinden bir tanesinin kapısını tırmalayıp açtı, askıdaki elbiseler içinden yağmurluğu seçip diğerlerinden ayırdı.

Yağmurluğun bir düğmesi eksikti ve o eksik düğme, kuyumcu dükkanında bulunan düğmenin tıpkısının aynısıdı!

Bu dolap ise, az önceki sorgulama sırasında polisleri kandıran çakaldan başkasına ait değildi. Çakal, polisleri kandırabilmişti ama Doks'un burnunu kandıramamıştı...❖

Allah’a Gaibâne ve Hazırâne Muhatap Olmak

PROF. DR. ALAADDİN BAŞAR

“...Hazırâne bir muamele suretinde evvelâ Hâlık-ı Zülcelâl’in kendi sanatının mucizeleriyle kendini zîşuura tanıttırmasına karşı hayret içinde bir marifet ile mukabele ederek “Subhaneke mâ arafnâke hakka mârifetik” dediler. “Senin tarif edicilerin bütün masnuatındaki mucizelerindir.” (Bediüzzaman, Sözler)

Bu âlem, en mükemmel şekilde terbiye edildikten sonra, kendi haline bırakılmış değil. Onda sürekli faaliyetler, değişmeler, kemale erme ve zevale meyletmeler; hayata kavuşma, rızıklanma, hastalanma ve şifa bulmalar; izzete erme ve zillete düşmeler; gülmeler ve ağlamalar; açmalar ve solmalar; aydınlanma ulaşma ve karanlığa gömülmeler ve böyle daha nice işler ve haller sürekli olarak icra ediliyor ve sergileniyorlar...

Bütün bu sürekli ve birbirinden farklı işler, her şeyin her işini gören, bütün sesleri birden işiten, bütün ihtiyaçlara birlikte cevap veren, her şeyde bizzat tasarrufta bulunan Cenâb-ı Hakk’ın İlâhî icraatına sürekli olarak dikkat çekerler.

İşte, bu tabloyu iyi değerlendiren bir mümin, her neye ve hangi hadiseye baksa onun arkasında bir İlâhî fiili görür. Bu hal insana bir nevi huzur verir. Çünkü İlâhî fiillerin icraatları süreklidir ve bunların hiçbiri; “şuursuz sebeplerin, kör tesadüfün, sağır tabiatın” işleri değillerdir.

İşte, Rabbini bu şuur ile daima hatırlayan insan, bütün ihtiyaçlarını ancak O’nun gördüğünü, bütün hayırların ancak O’nun elinde olduğunu, kendisini düşmanların şerrinden ancak O’nun koruyabileceğini düşünerek “İyya ke na’büdü ve iyya ke nestain” (Ancak sana ibadet eder ve yalnız senden yardım dileriz) der.

Böyle söylemek, hazırâne bir muameledir. Yani, Allah’tan gıyaben bahsetmek yerine, doğrudan O’na hitap etmektir. Meselâ, “Allah ne kadar Rahîm ve Kerîm’dir.” demek gaibâne bir hitaptır. “Sen ne kadar Rahîm ve Kerîm’sin.” demek ise hazırâne makamına ermektir.

Bu hal, namaza mahsus değildir. Bir mümin, namazda Fatiha Sûresi’ni okurken “iyya ke na’büdü..”ye kadar gaibâne, ondan itibaren hazırâne hitaba geçtiği gibi, günlük işlerinde ve tefekkürlerinde de hadiseleri önce gaibâne düşünüp, değerlendirir, sonra doğrudan Allah’ın hikmetine ve kudretine iltica ederek her şeyi O’ndan bilir, O’ndan bekler ve yalnız O’na şükreder.

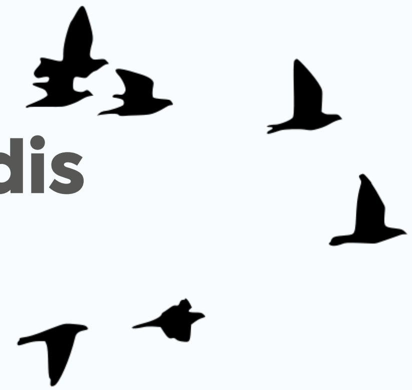
Bediüzzaman Hazretleri bu konuda şu örnekleri verir:

“İnsan, bir adamın fenalığından, ayıplarından bahsederken hiddeti, gazabı o kadar galebe eder ki; hayalen, hayalî bir ihzar ile hitab suretiyle kendisine tevcih-i kelâm etmeye başlar; veya iyiliklerinden bahsederken şevki ve aşkı galeyana gelir, hemen hayalinin karşısına getirir, kendisine hitap ile konuşmaya başlar. Bu, iltifat ile tesmiye edilen bir kaidedir. Bu kaidenin lisan-ı Arab’da büyük bir mevkii vardır.” (İşaratü’l-İ’caz)

Meselâ, birisinin katilliğini anlatan kimse heyecanından ve nefretinden öyle bir noktaya gelir ki, sonunda “Ey katil! Bu canlara nasıl kıydın!?.” diyerek hayalinde doğrudan ona hitap etmeye başlar.

Veya bir kimse mesela Sinan’ın şaheserlerini hayranlıkla seyrederken, hayreti öyle bir noktaya varır ki, “Ey Koca Sinan! Bir ömre bu kadar eseri nasıl sığdırdın!?..” diyerek hazırâne hitap makamına geçer.

Âlemlerin Rabbi olan Allah’ın eserlerini, fiillerini gören ve tefekkür eden bir insan da gaibâne hayranlıktan, hazırâne tesbihe ve hamde yükselir, “Seni tesbih ederim, Sen her türlü noksanlıklardan uzaksın, Sen her şeye kâdirsin, Sen her övgünün sahibisin...” diye Allah’a hazırâne muhatap olma mertebesine çıkar. ❖

Bir Hadis

Kanatlı İnsanlar

HAZIRLAYAN:
İBRAHİM YARDIM

Peygamberimiz Hz. Muhammed aleyhisselam şöyle anlattı:

Kıyamet gününde insanlardan bazılarına kanatlar verilecek. Bunlar kanatlarını çırpa çırpa uçacaklar ve Cennet’e öyle girecekler.

Ve melekler onlara soracaklar:

“Sizler hesap verdiniz mi? Sırattan geçtiniz mi? Cehennemi gördünüz mü?”

Onlar:

“Hayır” diye cevap verecekler.

Bunun üzerine melekler tekrar soracaklar:

“O halde sizler, hangi peygamberin ümmetisiniz?”

Kanatlı insanlar:

“Bizler Muhammed aleyhisselam’ın ümmetindeniz” diye cevap verecekler.

Ve melekler tekrar soracaklar:

“Allah aşkına rica ediyoruz, sizlerin dünyada nasıl bir ameliniz vardı ki, böyle hesapsız, sualsiz Cennet’e geldiniz?”

Ve o kanatlı insanlar diyecekler ki:

“Bizim iki hasletimiz, sadece iki vasfımız vardı. Onlar şunlardı:

Dindarlığımız devamlı idi. Gizli de olsa, açık da olsa, tenhada da olsa, kalabalıkta da olsa, dindarlığımızı devam ettirir, dinimizi yaşardık.

İkincisi de; hâlimizden dolayı uğradığımız belâ ve musibetlere tahammül gösterir, asla korku ve dehşete kapılmazdık. Rabbimizin verdiği kısmete rıza gösterir, ‘Bunda da bir hayır var,’ derdik. Amelimiz buydu.”

Bu cevap üzerine melekler şöyle söylerler:

“Öyleyse sizler bu mükâfata lâyıksınız, yolunuza devam ediniz.” ❖ (Müslim, İman, 347)

Ahiret Bilinmezse Dünya Anlamsız Olur

SELİM GÜNDÜZALP

İnsan bilmediğine düşmandır sözü farklı bir açıdan şöyle de söylenebilir: İnsan bilmediğinden korkar. Konu ölüm olunca bu söz tam yerini bulur.

Bilmediğimiz, endişe ettiğimiz, ihtiyacımız olan bir konuda bir bileni, konunun uzmanını ararız. Söz konusu hayat, ölüm ve ötesi olduğunda ise bu daha da önem kazanır; Hak bilgiye ulaşmak ve sonunda pişman olmamak için mutlaka doğru yerden bilgi almalıdır. Bilirsiniz ki, doğru yerde aranmayan bulunmaz.

...

Ölüm ve ötesi konusunda net ve kesin bilgiyi hiç şüphe yok ki, hak peygamberlerden, özellikle de ayrıntılı olarak Peygamberimiz Hz. Muhammed'den öğretmekteyiz.

Çünkü peygamberler bu bilgileri, Âlemlerin Rabbi ve Yaratanı olan Allah'tan almakta ve bize bildirmektedirler. Üstelik diğer peygamberlerden farklı olarak Allah Resulü Hz. Muhammed (asm), Miraç Mucizesi ile, hak dinlerin haber verdikleri ölüm ve ötesi, berzah âlemi, ahiret âlemlerine ait iman ettiğimiz tüm konulara, âlemlere ve mekânlara bizzat şahit olmuş, müşahade etmiş ve bizlere ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır.

İnsan nasıl ölür, ruhunu nasıl teslim eder; vefatın ardından nereye gider, nelerle karşılaşır; ahiret âlemlerine ait menziller nasıldır, insan orada nelerle karşılaşacaktır; ba'sü ba'de'l-mevt (ölümden sonra tekrar yaratılma), mahşer yerinde toplanma, hesap, sırattan geçiş, Cennet, Cehennem, ve nihayet 'ölüm'ün öldürülüşü... Tüm bu âlemlere ve yaşanacaklara dair kesin ve net ifadelerle haberler vermiştir. Üstelik Onun haberleri, sıradan insanlar gibi "olabilir, muhtemel, tahminimce..." türünden şüpheli ve belirsiz de değildir.

Daha da önemlisi, bizzat Âlemlerin Rabbi Allah (cc), yüce kelâmı Kur'an'da, tek bir üstün nazarla, dünya ve ahiret âlemlerini, sebep ve sonuçlarını, bir harita üzerinde yol tarif eder gibi ortaya koyup açıklamıştır. Burada hangi yol, ötede nereye çıkar; burada hangi yolun yocusu, ötede hangi menzile varır; burada ne eken, orada ne biçer.. hepsi açıklanmıştır. Dileyen dilediği yoldan gider ve gitmektedir...

...

Başka tüm sözlerin silinip tükendiği hayat ve ölüm konusunda, doğru, hak ve sağlam bilgi kaynaklarımız Allah ve Resulünün verdiği bilgilerdir. Elbette yaratan bilir ve bilenin sözüne itibar edilir. Zaten insanların varsayım ve tahminden öte bir söz söyleyemeyeceği bu konular hakkında, başka kaynaklara da ihtiyaç yoktur. Doğru bilgi isteyen, doğru yere müracaat etmeli ki aldanmasın...

"...Allah'ın sözünden ve ayetlerinden sonra onlar daha hangi söze inanacaklar?" (Câsiye Suresi, 6)

...

"Her nefis ölümü tadıcıdır" (Âl-i İmrân Suresi, 185) ifadesi bile ölümün son olmadığını anlatır. 'Varlık nimeti'nin bilinmesi, takdir edilebilmesi 'yokluğun' bilinmesine bağlıdır. Buradan giderken ölümü tadarak gidip, bir rahmet tecellisi olarak varlık nimetinin değerini de öğrenmiş oluyoruz.

Bu fani dünya hayatında yokluğun ve mahrumiyetin her nevini yaşayıp ya da şahit olup öğrenen insan, ebedi hayatta tüm varlık nevilerini bilecek ve takdir edecek kemal noktasına varmış oluyor. Yani dünyada yaşanan şer gibi görünen her şey, öte dünyada tam anlamını bulacak ve bir şükür sebebi olacaktır. İşte bundan dolayı ahireti bilmeden bakılınca, dünyada yaşanan her şey anlamını yitirir, boşuna yaşanmış olarak görülür.

...

Ahirete iman, hayatın ve ölümün üzerlerindeki karanlık ve ümitsizlik perdesini yırtarak, insanın yoluna nur ve yolculuğuna moral kaynağı olur. Bilmeden konuşan insanların hayallerinden, sözlerinden, yazılarından.. örülen bu karanlık ve karamsarlık perdesi yırtılınca, ve Kur'an ve hadis-i şerifleri kaynak alan eserlerin nuruyla bakılınca, nuranî ahiret âlemlerinin parıltıları görülür.

...

"Kabir, âlem-i âhirete açılmış bir kapıdır. Arka ciheti rahmettir, ön ciheti (görünür yüzü) ise azaptır. Bütün dost ve sevgililer o kapının arka cihetinde duruyorlar. Senin de onlara iltihak zamanın gelmedi mi? Ve onlara gidip onları ziyaret etmeye iştiyakın yok mudur? Evet, vakit yaklaştı. Dünya kazuratından (kirlerinden) temizlenmek üzere bir gusül lâzımdır... Eğer İmam-ı Rabbani Ahmed-i Fârukî bugün Hindistan'da hayattadır diye ziyaretine bir davet vukû bulsa, bütün zahmetlere ve tehlikelere katlanarak ziyaretine gideceğim. Binaenaleyh, İncil'de "Ahmed," Tevrat'ta "Ahyed," Kur'ân'da "Muhammed" ismiyle müsemma İki Cihanın Güneşi, kabrin arka tarafında milyonlarca Fârukî Ahmedler ile muhat (çevrili) olarak sâkindir. Onların ziyaretlerine gitmek için niye acele etmiyoruz. Geri kalmak hatadır." (Bediüzzaman, Mesnevî-i Nuriye, s.129)

...

Şairin ne güzel demiş:

"Yok olmak, dağılmak, çürümek değil,
Doğumun, oluşun, eşidir ölüm.
Karanlık yollarda yürümek değil;
Yüz yirmi dört binin, peşidir ölüm."

...

"Allah'a dayan sa'ye sarıl hikmete râm ol,/Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol."

Mehmet Akif'in ifade ettiği, selamete ulaştıracak bu yolu Selahaddin Şimşek ise şöyle tarif ediyor:

"Göklere giden yolu bulmak isteyenler, Allah'ın Elçisi'nin yerdeki ayak izlerini takip etsin..."

Teselli arayanların gönüllerinin ferahlaması, kalplerde ümitlerin yeşermesi ve canlı kalması duasıyla...❖

Şehr-i Ramazan'ın Ardından

AYTEN YADİGÂR

Ramazan geçti hayatlarımızdan... Faniliği, acziyeti, tevazuu, nimete şükrü, halden anlamayı, kardeşliği, yardımlaşmayı, paylaşmayı öğretti bize bir kez daha. Oruçla, Kur'an'la buluşturdu bizi ve asıl olanın ne olduğu dersini aldık böylece. Ramazan ikliminde yavaşlayan, durgunlaşan günlük hayatlarımız daha bir içimize yönelme, düşünme ve muhasebe yapma imkânı sundu. Unuttuklarımızı hatırlamak, kendimizle buluşmak, tanış ve biliş olmak için ne güzel bir imkândı bu. Değerlendirebilenlere ne mutlu.

Sayılı gün çabuk geçti yine. İnsan istiyor ki bu sükûn, barış ve huzur hali hep devam etsin. Koşturma içinde geçen hayatlar içinde kendimizden uzak düşmeyelim, asıl olanın ne olduğunu unutmayalım, bitmek bilmeyen dünya telaşı içinde kaybolup gitmeyelim. Niyet böyle ama bir yandan da düşüncelerimizin, duygularımızın, algılarımızın Ramazan ikliminde aldığımız derslerin tam aksi istikametinde manipüle edildiği ve şekillendirildiği bir hayatın içinde olduğumuz da malum. Öyle bir hayat ki, bireysellik, kendini gerçekleştirme ve özgür olma adına sürekli bencilliğin, kibrin, hırsın, nankörlüğün, rekabet ve kıran kırana mücadelenin esas olduğuna dair sürekli göndermelere veya mesajlara maruz kalmakta insanoğlu.

Her bir insan tekinin kendi hayat imtihanını vermekte olduğu inancıyla hareket edip merhamet, adalet ve iyiliğin esas olduğu bir dünya ideali paylaşanların yanı sıra hayatı bir çatışma ve güç mücadelesi, dünyayı da güçlü olanın ayakta kalacağı bir yer olarak

görenlerin de var olduğu bir dünyada yaşıyoruz.

Günlük hayatın içinde farkında olmadan formatlanıyor düşüncelerimiz duygularımız. Kendimiz, diğerleri ve genel olarak hayata dair algılarımızın sürekli yarışma-rekabete dayalı programlar eliyle şekillendiriliyor. Hep kazanarak, diğerlerini arkada bırakarak kendimizi ispatlama ve değerli hissetme dersinin verildiğinin farkında mıyız?

Artık aile fertlerinin toplandığı sofralar, memnuniyet ifade eden tebessümler ve eline sağlık ifadelerinden ziyade stüdyo ortamında sınırlı zamanda yemek yapıp, jüriden yüksek puan almayı başardığı için kendini çok iyi hisseden ve mutlu olan insanların televizyon programları aracılığı ile günlük hayatımıza dâhil olması söz konusu.

Evinde ağırladığı insanlar tarafından sadece yemekleri ile değil sofra düzeninden, tabak çatal kaşık takımlarına kadar pek çok ayrıntıyla değerlendirilen/acımasızca eleştirilen kişilerin yer aldığı bir program formatı, kadim geleneğimizde misafirliğe dair adab-ı muaşeret kurallarını alt üst ederek aslında nezaketsizlik, nankörlük ve şükürsüzlük dersi vermekte değil midir?

Bunlara bir de program adı altında birbirlerinin evleri, evlilik merasimleri, giyim kuşam tercihleri konularında rekabete sokulan ve birbirini alt etmeye çalışanları ekleyin. Her biri ile farkında olalım veya olmayalım insani hassasiyetler törpülenmekte, manevi değerler örselenmektedir.

Toplumun küçük bireyleri de bu sistemin bir parçası. Çok küçük yaşlarda büyüklerin hızlı rekabete dayalı dünyasına dâhil edilen çocukların en güzel çağları kreşte, formel eğitim ortamlarında, okul servislerinde trafik çilesiyle geçmekte. Doğal ortamda doyasıya oyun oynama fırsatı bulamadan yetişkin oluveriyorlar. Sonra gelsin stüdyo ortamında bu şekilde yetişmiş "çocuk yetişkinler"in kıyasıya yarıştığı oyun programları.

Sanal dünyada sürekli kazanmayı, şiddet uyguladıkça yakıp yıktıkça puan kazandırıp bir üst seviyeye geçiş vizesi veren internet oyunlarını da düşünürsek duygu ve düşünce dünyamıza kaç koldan müdahale edilmekte olduğunu daha iyi anlarız.

Hâsılı kelâm, hayatın rekabete ve kazanmaya odaklı, oyun ve eğlenceden ibaret bir dünya hayatından ibaret olduğu dersi verilmekte türlü yollardan. Oysa Ramazan boyunca durulma, düşünme, aslımızı hatırlama, insani değerleri kuşanma, aşkın yanımızla hemhal olma fırsatı bulmuştuk. Hayatın istek ve arzulardan ibaret olmadığını, bunlara irade ile istikamet verildiği ölçüde insani mertebenin yükseleceğini, mülkün sahibi değil, emanetçisi olduğumuzu, kişisel ve toplumsal huzurun bencillik değil biz bilinci ile inşa edilebileceği gibi nice dersleri verdi bize. Kutlu misafirlik bir ay sürdü ve yine

uğurlandı dua, ayrılığın verdiği burukluk ve tekrar kavuşma umudu ile.

Bize fıtratımızla barışık bir iklim sunan Ramazan bereketi ile gelir derler. Bir ay boyunca hanelerimize gönüllerimize bereket vesilesi olan bu kutlu ay, umalım ki giderken de bereketini bırakıp gitmiş olsun hayatlarımıza. O berekete yılın diğer zamanlarında da Ramazan iklimi sarsın sarmalasın bizi. Allah akletmeyi, basiret ve ferasetle kendimize ve hayata bakabilmeyi, irademizi O'nun rızasına uygun tercihler yönünde kullanabilmeyi nasip etsin.

Gayret bizden tevfik Allah'tan.❖

'Keşke...'

EZGİ AKGÜL

"Ah..." dersin, "keşke bir evim olsa da şu kiradan kurtulsam o kadar rahat edeceğim ki..."

Bir evin olur, 2+1.

"Biraz büyük olsa, şuraya bi konsol sığsa ne güzel olurdu." dersin sonra.

O da olur, valla olur! Daha büyük bir ev de alırsın.

Üstünden az biraz zaman geçer sıkılmaya başlarsın: "Keşke bahçeli bir evim olsa çocuklar koştursa, köpek beslesek, domates eksek." dersin.

Gerçekten çabalasan, o da olur.

Bu defa, "şehrin göbeğinde değil de, keşke Ege sahilinde olsaydı şu ev ne güzel deniz havası alırdık." dersin.

O da olur uğraşırsan, niye olmasın?

Ege sahilinde, bahçesinde domates ektiğin, köpeğinin de olduğu o bahçeli evinde anneni babanı özlersin bu defa.

"Keşke onlar da komşum olsaydı, tüm sevdiklerim yanımda olurdu." diye geçirirsin içinden.

Hikaye bu ya, çok istedin o da oldu diyelim...

Sonra n'olur?

Annen baban ölür, deprem olur, sel gelir kendi enkazının altında kalırsın.

Bizi sonsuz mutlu edecek, kavuştuğumuz zaman bizi tatmin edecek tek bir somut şey yok bu hayatta.

Biz zannederiz ki sorun zannettiğimiz şeyi çözersek, bütün sorunlarımızdan kurtulacağız. Her çözüm beraberinde yeni bir sorunu getirir oysa. O sarmaldan kurtulamayacağımızı anlayınca da "yoruldum" demeye başlarız.

Yorulursun...

Hiç durmadan koşmaya devam edersen mola vermezse ruhun, kazananı asla belli olmayacak yarışlara girersen yorulursun güzel kardeşim.

Yorulursun...

Razı olmayana huzur olmadığını kabul etmezsen, insan olduğunu ve hata yapmaya programlandığını hatırlatmazsan kendine yorulursun.

Yorulursun güzel kardeşim. Kabullenmenin başarısızlık değil başarı için ilk basamak olduğunu, merhametin sadece senden acizlere değil bizzat insanın kendine de etmesi gerektiğini, şükretmenin fakirlere has bir eziklik olmadığını kabul etmezsen yorulursun.

Bunları yapmazsan kendi giyotinini kendin hazırlar, başını oraya kendin yaslar, gözlerini kapatıp kendi sonunu korku içinde beklersin.

Bu dünya doyma, rahata erme, tatmin olabilme yeri değil.

Bu dünya öylece geçip gitme, giderken de en güzel şekli ile geçme yeri sadece.

Başka anlam yüklersen çok yorulursun...❖

Kısaca Yaz, Ben Anlarım

ÖMER SEVİNÇGÜL

Bütün yollar kabre çıkar ve kabirler ebedi âleme açılan kapılardır.

•••

Dünyanın rahminde bebek gibisin. Ecelin gelince ebedi hayata doğacaksın.

•••

Mahşerde insan kendi kendinin şahididir, başkasına ne hacet!

•••

Ebedi cennette sen, annen, baban, deden, ninen hep aynı yaşta olacaksınız.

•••

Sen kendine emanetsin, ihanet etme!

•••

Daralıyor, bunalıyor, sıkılıyor... Neden? Her şeyi var ama 'bir' şeyi yok da ondan.

•••

'Ne yapıyorsun?' dedi. 'Şeytan taşlıyorum' dedim. 'Hani taşların?' dedi. 'Taşlarım, kelimeler' dedim.

•••

Kabirde, mahşerde, ahirette yan yana olmak istemeyeceğin kişiye gönül verme, kaptırma kendini! ❖

Hayalin İçinden Öyküler

Tanıdık Yabancı

HÜSEYİN BURAK UÇAR

Genç adam kurduğu alarmın sesi ile uyandı. Saate baktığında çok şaşırdı. Çünkü kalkması gereken zamanın üzerinden yaklaşık yirmi dakika geçmişti. Beş dakika daha uyumak için alarmın erteleme kısmına her seferinde ilk kez sanarak birkaç kez basmış olmalıydı. İnsan zihninin aldatılmaya ne kadar müsait olduğunu, bazen unutarak bazen yanılarak bunu kanıtladığını düşündü. Üstelik her zaman başkaları değil bizzat kendisi yapıyordu insana bunu. Seyrettiği dizinin gece yarısını epey geçe bitmiş olması ve uykuya dalmakta da biraz gecikmesi bütün bu karmaşanın da sebebiydi aslında.

Bu durum aynı zamanda ikamet ettiği bu siteden oldukça uzak mesafedeki iş yerine onu zamanında yetiştirebilecek en önemli araç olan servis aracını kaçırmak üzere olduğunu da haber veriyordu. Bu da yetmezmiş gibi şarzı biten cep telefonu tamamen kapandı.

Oysa yarım saat önce kalkmış, kişisel bakımını yapmış, sabah namazını kılmış, kahvaltısını yapmış ve şu an, birbiri ile uyumlu gömlek gravat ve takım elbisesini giymiş olmalıydı. Fakat bunların hiçbiri olmamıştı.

Birkaç ay önce işi nedeni ile İstanbul'a gelmişti ve yalnız yaşıyordu. Bir tanıdıklarının yönlendirmesi ile Beylikdüzü'nde bir sitede küçük bir daire kiralamıştı.

İşine vaktinde yetişmesi onun için çok önemliydi. Hatta vaktinden önce masasında ve müşterilere hizmet etmeye hazır olmalıydı. Patronun en hassas noktasıydı bu. Kalan az zamanda tercihini, elini yüzünü yıkadıktan sonra saçlarını düzeltmek ve elbiselerini giymek için kullandı. Servise bineceği durak evinden yaklaşık 250 metre ilerideydi.

Hızlı adımlarla yürümeye başladı. Hava henüz aydınlanmamıştı. Güneşin doğmasına daha yarım saat vardı. Fakat ışıklandırmalar sayesinde yürüdüğü yol oldukça aydınlıktı. Yolunun üzerinde her sabah tanık olduğu hareketlilik bugün de devam ediyordu. Kendisi gibi aynı yönde ilerleyen ve siteden ana caddeye çıkarak bir yerlere yetişmeye çalışan insanlar arasında ters istikamette yürüyen ve ona doğru yaklaşan, bu yolda daha önce hiç görmediği yabancı bir adam dikkatini çekti. Yanından geçerken ona fark ettirmemeye çalışarak biraz daha dikkatli baktı yabancıya. Yüzünde insana huzur ve güven telkin eden bir ifade vardı. Üstelik "bir yerlerden hatırlar gibiyim" dedirten bir yüzdü bu. Oldukça uzun boylu ve yapılıydı. Sakalı da bir tutamdı ve hiç beyazı olmayan bir siyahlıktaydı. Tam o anda yabancı selam verdi genç adama. Üstelik Allah'ın selamıydı dilinden dökülen. Genç adam bu selamı alırken göz göze geldiler ve birbirlerinden uzaklaştılar.

Birkaç saniye geçmemişti ki "Bakar mısınız?" diyen bir ses işitti genç adam. Az önce yanından geçen yabancının elinde ince bir dosya ile kendisine doğru gelmekte olduğunu görünce beklemeye başladı.

"Beyefendi bu sizden düşmüş olmalı" diyerek uzattı dosyayı.

Gerçekten de bu dosya ona aitti. Acele ile çıkarken çantasının dış bölümüne sıkıştırdığı, işi ile ilgili birkaç dokümanın olduğu bir telli dosyaydı bu.

"Evet bana ait" diyerek teşekkür etti genç adam. Bu esnada yabancı, büyük bir şaşkınlık içerisinde genç adama bakıyordu. Dili tutulmuş gibiydi. Güçlükle konuşarak:

"Siz" dedi "Siz benim bir yakınıma çok benziyorsunuz."

Genç adam gülümsedi. Kendisini tanıttıktan sonra şaşkınlığı halen geçmemiş olan yabancıya ismini sordu. İsminin Abdullah olduğunu söyleyen yabancı, bu siteye birkaç ay önce taşındığından bahsetti. Genç adam tanıştıkları için memnuniyetini belirtti ve çok az vaktinin kaldığını, servise yetişmesi gerektiğini söyledi.

"Ben 4. Levent'e gideceğim" dedi yabancı, "eğer uygunsa sizi de arabamla götürebilirim. Biz servisten çok daha kısa bir zamanda gidebiliriz. Arabam az ileride. Bu teklifimi kabul ederseniz beni çok sevindirirsiniz."

Genç adam şaşkındı. Bu şaşkınlığı kendisinin de 4. Levent'e gidecek olması ve yabancı adamın sanki bunu biliyor olmasıydı. Saatine baktı. Servisi kaçırmış olmasının ihtimali epeyce fazlaydı. Kabul etti. Beraber adamın arabasına doğru yürümeye başladılar.

"Biliyor musunuz" dedi yabancı; "Siz benim yeğenime çok benziyorsunuz. Allah size uzun ve sağlıklı bir ömür nasip etsin çünkü yeğenim bir yıl önce vefat etti. Üstelik yaşı da sizden epeyce küçüktü; henüz daha yirmi yaşında idi."

Genç adam başsağlığı dileyerek üzüntüsünü ifade etti ve sordu: "Bir rahatsızlığı mı vardı?"

"Hayır. Bir trafik kazası. Alkollü bir araç sürücüsü hızını alamayıp onun da beklediği duraktaki insanlara çarpıyor. Maalesef üç kişinin ölümüne sebep oluyor. O yıl üniversiteye yeni başlamıştı. Çok çalışkan ve idealist bir gençti."

Genç adamın nefesi kesilmiş midesinde dayanılmaz bir yanma hasıl olmuştu. "Bu nasıl bir tevafuk yâ Rabbi" diye mırıldandı. Aynı tarihlerde, aynı yaşlarda ve aynı şekilde bir vefatın acısını ilk duyduğu andaki derinliği ile duyuyordu şimdi. Üstelik onun da yeğeniydi vefat eden. Aralarında sadece sekiz yaş olduğu için çocuk denecek yaşlardayken daha çok bir arada kalmışlar fakat son yıllarında uzak şehirlerde yaşadıkları için çok görüşememişlerdi. Helalleşemeden ayrıldıkları ani bir ölümdü bu. Kendisini suçluyordu bazen. Çünkü birlikte daha çok zaman geçirmeliydik diye hayıflanır ve ona maddi manevi pek bir katkısı olmadığını düşünerek üzülürdü. Dualarında diğer ölmüş olan yakınları ile birlikte onun için de dua eder ve Cennette tekrar görüşmeyi niyaz ederdi.

"Özür dilerim sizi üzmek istememiştim. Yeğenimden bahsetmeden edemedim, çünkü siz bana yeğenimi öylesine hatırlattınız ki, bu sayede bu sabah evden acele ile çıkmam nedeni ile kılmadığım ve daha sonra kazasını kılarım diye düşündüğüm namazı da hatırlamış oldum. Allah sizden razı olsun. Şimdi eğer müsaade ederseniz sitemizdeki camide namazımı kılmak ve yola öyle çıkmak istiyorum. Korkmayın sizi işinize vaktinde yetiştirmeye çalışacağım."

Genç adamın şaşkınlığı daha da artmış, dokunsalar ağlayacak bir duygusallığa bürünmüştü. Az önce tanıştığı bu güzel insan sanki vicdanının insan şeklinde tecelli etmiş hali idi.

"Allah sizden de razı olsun. Çünkü ben de bu sabah namaz kılmadan çıkmıştım, sayenizde ben de kılmış olacağım."

"Görüyorum ki sizin de başınızdan bu tür bir olay geçmiş. Yüz ifadenizden bunu anlayabiliyorum. Size hüzünlü şeyler hatırlattığım için özür dilerim. Şimdi abdest aldığınızda ve namazdan sonra eminim rahatlayacaksınız.

Aslında insan düşündüğünde ibadete yeteri kadar ehemmiyet vermediğimizi fark ediyor. Bu sabah ben her zaman yaptığım bir çok şeyi yaptım. Yüzümü yıkadım, elbiselerimi, çorabımı giydim saçlarımın dağınıklığını ve görünüşümü kontrol ettim, çantama bir iki dosya yerleştirdim. Bunları kısa bir sürede acele ile yaptım fakat bir tek namaz kılmayı erteledim. Çünkü pijamalarla ve yataktan kalktığım gibi dışarı çıkamaz, işime gidemezdim. İnsanlar böyle bir durumu hoş karşılamaz. İşe geç kalırsam da iş yerindeki itibarım zedelenebilirdi. Maalesef böyle düşünerek büyük bir hata ediyor ve ilk önce yapmamız gereken şeyi yapmıyor, en çok çekinmemiz gerekenden değil onun yarattıklarından çekiniyoruz. İnsanlar ne der, rıza gösterirler mi diye hesap yaptığımız kadar Rabbimizin göstereceği ya da göstermeyeceği rızanın hesabında böylesine hassas değiliz. Bilmem yanılıyor muyum?"

"Haklısınız. Hem de çok haklısınız. Bahsettiğiniz konular öylesine güzel ve doğru ki. Bu konularda benim eksiğim çok fazla. Aynı sitede ikamet ettiğimize sevindim. İnşallah sizinle ileriki günlerde de sohbet etme imkanımız olur."

"Benim için de iyi olur. Hem ben size çok müteşekkirim. Bu bahsettiğim doğruları bana siz hatırlattınız."

Yürüyüşleri esnasında vuku bulan bu konuşma camiye geldiklerinde noktalanmıştı. Üstelik cemaate de yetişmişlerdi. Namazı kıldıktan sonra yola koyuldular. Genç adam yol boyunca uğradığı şokun etkisi ile fazla konuşamadı. Yabancı biraz kendisinden bahsetti. Bir firmanın muhasebe departmanında şef olarak çalışıyordu. İşyeri genç adamın işyerinin birkaç kilometre ilerisindeydi. 33 yaşını yeni doldurmuştu.

Genç adamın kafası karmakarışıktı. Yabancıyla ortak yönleri çoktu. İkisi de acı bir kayıp yaşamıştı. İkisi de bu sabah aceleden sabah namazını kılmadan çıkmıştı evden. Onu yeğenine benzetmişti oysa yabancı da genç adamın yeğenine o kadar çok benziyordu ki...

İşyerine tam vaktinde ulaşmış masasında yerini almıştı bile. Bir yandan günlük rutin işlerini planlıyor bir yandan da yeni arkadaşı Abdullah'ı düşünüyordu. Böylesine ak yüzlü, böylesine güzel yürekli bir insanla tanışmak ve böylesine ortak bir kaderi paylaşmak mutlulukla hüznü bir arada yaşatmıştı ona. Yatsı namazında aynı camide buluşmak üzere anlaşarak ayrılmışlardı.

...

O gün günlerden en güzeliydi. Cumaydı. Henüz ezan okunmamıştı. Hoca, etkileyici hitabetiyle herkesin pür dikkat dinlediği bir vaaz veriyordu:

"Hepimiz Allah'ın kuluyuz. Fakat bu dünya bir sınav yeri ve ne yazık ki Abdullah olduğunu, yani Allah'ın kulu olduğunu inkar etmeye cüret edenler de var. İnsan hata yapabilir günah işleyebilir fakat bunun da çaresi tövbe etmektir. İnananlar elbette telafi edemediği günahı varsa cezasını çekecek fakat mutlaka Allah'ın lütfuyla Cennete gireceklerdir. Hem de kaç yaşında ölmüş olurlarsa olsunlar 33 yaşındaki ve en güzel, en sıhhatli halleri ile Cennette sonsuza dek kalacaklardır. Dünya hayatı fanidir, sizi aldatmasın. Hayatın aslı oradadır ve bakidir. Bu dünyanın tek gerçeği kulluk bilinci ile hareket etmektir. Bu bilinçle hareket eden insan ibadetlerini aksatmaz, sırat-ı müstakimden ve güzel ahlaktan ayrılmaz."

Hoca bu sözleri söylerken gayri ihtiyari olarak genç adama bakıyordu. Birkaç damla süzüldü yanaklarından genç adamın. Bu sohbette bütün soru işaretleri cevabını bulmuştu. Beyninde bugün tanıştığı yabancının sözleri yankılandı. Yabancı da isminin Abdullah olduğunu söylemişti. 33 yaşındaydı ve genç adamın kulluğundaki kusurları çok iyi biliyor ve kendisinde olan kusurlarmış gibi anlatıyordu. Başta ismi olmak üzere, kendisini tanıtırken söyledikleri de doğru değildi. Ne o sitede yaşıyordu, ne de bu şehirde. Üstelik geçen yıl öldü dediği bir yeğeni de yoktu.

Çünkü bu yabancı, genç adamın geçen yıl ölen yeğeniydi.❖

Azı da Çoğu da Farketmiyor

Alkol Zararlı

PROF. DR. SEFA SAYGILI

Düşük dozda alkol tüketiminin sağlığa faydalı olabileceğine dair ilk iddialar 1924 yılında Johns Hopkins Üniversite'sinden Biyolog Raymond Pearl'ün J şeklinde bir grafik çizerek, J'nin alt orta noktasında her tür hastalıktan ölüm riski en düşük olan grubun 'orantılı' olduğunu ilan etmesiyle başladı. J'nin en tepe noktası ise alkol bağımlılarına işaret ediyor ve her tür ölüm riski en yüksek grup olarak belirtiliyordu.

Bu iddiayı takip eden yıllarda özellikle kırmızı şarabın sağlığa faydalı olduğuna yönelik çok sayıda haber ve araştırma yayınlandı. Kırmızı şaraptaki resveratrol isimli antioksidan maddeden kaynaklandığı anlatıldı. Ancak son yıllarda alkolün sağlığa olumlu etkilerini gösteren hemen hemen tüm araştırmaların alkol tüccarlarınca finanse edildiği anlaşılınca bu konuda daha yeni ve daha ciddi bağımsız araştırmalar yapılması gereği ortaya çıktı.

Nitekim bu yeni çalışmalarda düşük dozda bile olsa alkol tüketiminin; göğüs, yemek borusu, baş ve boyun kanseri risklerini artırdığı, yüksek tansiyon ve kalp ritmi bozukluklarına sebep olabileceği anlaşıldı.

Ciddi Sağlık Sorunlarına Sebep Oluyor

Gerçekten tıp dünyasında; az miktarda alkol alımının zararlı olmayacağı, hatta bazı uzmanların günde bir kadeh şarap tüketmenin kanı incelterek sağlığa faydalı olabileceğine dair iddiaları araştırmak için geniş kapsamlı araştırma yapıldı. 40 yılı kapsayan 107 araştırmayı derinlemesine incelendi. 4,8 milyon kişinin sağlık verileriyle yapılan bu çalışmada "Az miktar alkol kullanımı, tüm sebeplerden kaynaklanan ölüme karşı korumayla ilişkili bulunmamıştır" sonucuna ulaşıldı.

Daha da önemlisi az sayılan alkol tüketiminin aksine ciddi sağlık sorunlarına sebep olduğu anlaşıldı.❖

Kaynak: Bir Efsane Daha Çöktü. Az Alkol Tüketiminin Sağlığa Hiçbir Faydası Yok. Oksijen, 14-20 Nisan 2023.

Şişedeki Mesaj

MUAMMER ERKUL

Çook eskiden (sanırım ben sizin yaşınızdayken) bir Pazar günü... Üç-beş arkadaşla beraber, Boğaz'ın Anadolu yakasının en kuzeyinde günümüzü geçirmiştik.

[Sadece vapuru kullanabildiğimiz yıllardı, çünkü kara yolu hem dar hem de askeriye alanındaydı.] Anadolukavağı'ydı orası...

❤

Dönüş vapurunun gelmesine yakın, hepimizin ağzından, ortak bir mektupçuk yazdık... Onu rulo yapıp boş bir şişeye koyduk... Ağzının mantarını da sımsıkı bastırdık;

Ve denize fırlattık...

❤

Şişedeki mesajımız birkaç defa güneşi, birkaç defa da yıldızları gördükten sonra, yine boğaz içindeki bir sahilde bulunmuş.

Fazla uzağa gidemeden, ama karşı yakada...

O zamanlar her evde telefon yoktu fakat gene de bizi aramıştı, konuşmuştuk mesajımızı bulan kişiyle. Oyunumuza katılan iyi kalpli bir beydi o. Keşke tanışsaydık da...

❤

Geçenlerde okuduğum, çook eski (Ağustos 1976 tarihli) bir mecmuadaki haberdeyse şunlar yazıyordu:

"Şişe içinde denize atılan mektup, 5 yılda okyanusu aştı!

1971 yılında Amerika'daki Kentucky eyaletinde Peter Santoss adındaki genç, bir mektup yazdı ve bunu bir şişenin içine koyup, ağzını iyice kapattı ve Ohio nehrine attı. 1976 yılında ona bir mektup geldi. Mektubunu İskoçya'nın batı sahilinde İslay adasından James Bain adında bir kişi yazıyordu. Nehre atılan şişe, nehir suyuyla birlikte Atlantik Okyanusu'na çıkmıştı. 5 yıl okyanusta yüzdükten sonra, Atlantik'in öbür kıyısındaki İslay adasında karaya vurmuştu. Denize atılan bir şişe içindeki mektubun bu kadar uzun süre dayanması ve bu kadar uzak mesafeye gitmesi bir rekor sayılmaktadır."

❤

Bunları neden yazdım?

Her fırsat buldukça sinemaya kaçabildiğim dönemde izlediğim bir filmi hatırladım. "Aşk Mektubu" ismiyle gösterime giren "Şişedeki Mesaj"dı bu.

Amerikan ölçülerine göre, hatta bizde çekilen filmlere göre son derece "edepli/namuslu" bir filmdi. Oyuncular yılların profesyonelleriydi, çekim gayet iyiydi ve duygusal ağırlığı oldukça fazlaydı.

Bir gazeteci hanım sahilde koşarken kumların arasında bir şişe buluyor ve içinden çıkan mektubu okuyor... Bu çok içten yazılmış mektup gazetede yayınlanıyor. Gelen çuvallar dolusu okuyucu mektubunun arasından birkaç tane de "aynı mektuptan" çıkıyor. Başka bölgelerde bulunmuş bunlar.

Satırlarda öyle yoğun duygular var ki; sanki sahibi "bul beniii" diye haykırıyor...

Sonunda antetli mektup kağıtlarını basan matbaadan yola çıkarak bir sahil kasabasında bulunuyor söz konusu adam. Ama her ne kadar iş, kalpten bir bağlanmaya dönüşmüş de olsa, bu adam âşık... Hem de yıllaar önce kaybetmiş olduğu karısına...

İkinci defa sevebilmeyi deniyor, acılar içinde...

Finalde ise ben şaşırmıştım, beklemiyordum çünkü... Ne olduğunu söylersem, seyredecek olanlara haksızlık ederim...

Fakat o film bir defada kesmemişti, daha bitmeden; tekrar seyretmeye karar vermiştim.

❤

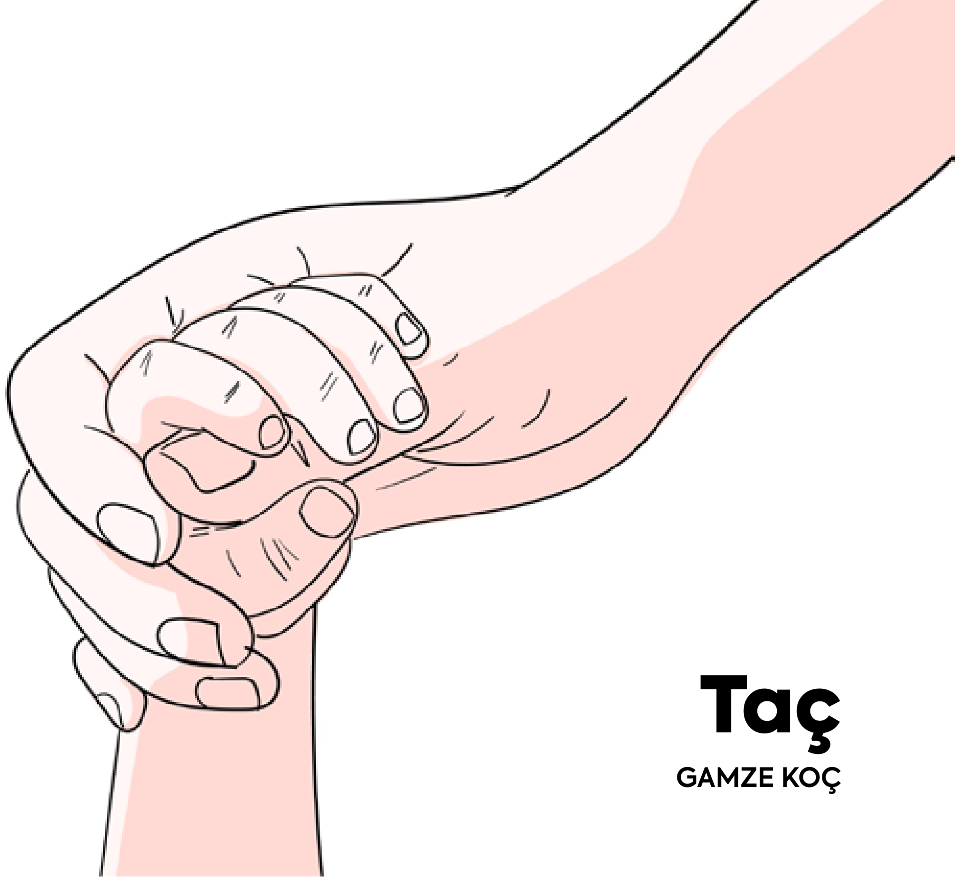
Kendimden çok şeyler bulmuştum ben Şişedeki Mesaj filminde...

Çünkü okyanuslara ne çok şişeler atmıştım içinde mesajlarım bulunan. Ne kadar çok haykırmıştım "Bul Beni" diye.

Şimdi ise, çok eski ve çok yeni ve hiç eskimeyen bir sır fısıldayacağım kulağınıza, lütfen iyi dinleyin:

Bulunuyor insanlar, emin olabilirsiniz.

Bu gün bu yazıyı da işte bunun için, sözümün ispatı olarak okuyorsunuz! ❖

Taç

GAMZE KOÇ

Anne olmayı hiç istemedim ben. Ayıp di mi bunu söylemem. Doğruyu söyleyen kaç köyden kovuluyordu? Dokuz değil doksan dokuz olsa da gerçek bu!

Damdan düşer gibi bu ne şimdi böyle diyenler olacaktır. Şaşkın tavırların, "nasıl yani"lerin, kınayıcı bakışların hepsine hazırım.

Tam da anneler günü dolayısıyla anneliğe methiyeler yazılması gereken bir ayda yakışmadı değil mi bu itirafım? Buyurun, vurmak isteyen vursun, sözlerimi dövsün. İşin aslını öğrenmek niyetinde olanlar varsa diyeceklerimi bir köşede sessizce okuyuversin. Kimseyi incitmeden anlatmaya çalışayım.

Korkunun her türlüsünü tattım diyemem, kim bilir bilmediğim daha ne tür korkular vardır ama çocuk sahibi olma, onun sorumluluğunu alma, onu hakkıyla yetiştirememe korkusu bütün büyük korkularımla yarıştı her zaman. Ve ben bu yüzden anne olmayı hayallerimde bile gezdiremedim. Bebeklerle oynadığımı da hatırlamıyorum, evciliklerde de hiç yoktum. Zorla değil ya, anne olma fikrini sevemedim işte sevemedim.

Artık kendimi ispat etme gibi bir derdim de yokken, ispat edeceğim insanlar da yakınımda değilken ve hazır elimde sesimi duyurma imkânı varken çekinmeden söyleyebilirim: "Benim annelik serüvenim, güle oynaya başlamadı."

İnsanların ısrarlarına ve çocuğumun olmadığına dair psikolojik baskılarına daha çok dayanamamıştım ve onlar kazanmıştı. Anne oldum da ben mi kaybettim peki? Asla! Kârun'un sahip olduğu hazinesini de verseler iki emanetimle değiş yokuş yapmam! Üstelik meselenin çok ötesini düşününce bir anneye bundan daha büyük bir ikramiye de çıkamaz! Ama bu hikâyenin başı böyle yazılmasa iyiydi.

Annelik ulvi bir makamdı ve ben bir türlü oraya yaklaşamıyordum. Kendimi yarım yamalak hissedince hep tamamlanmak için uğraştım. İnce hesaplar yaptım, büyük ve zorlu bir sınava hazırlanır gibi gün gün anneliğe çalıştım. Kitapları yaladım yuttum. "Nasıl anne olunur?"un yolunu yordamını öğretmeyen ama çocuğun olmadığında hemen yadırgayan bir toplumun içinde, çocuk istemediğimi söyleyince sorgulandım, göz hapsine alındım! Sürekli, ezbere annelik hikâyelerini dinlemeye maruz kaldım. Sustum. Her şeyi hakkıyla bildiğini sananlar topluluğu tarafından anneliğin bir zorluğu olmadığına, belli başlı şeylerle yapılacak, basit bir şey olduğuna inanmaya zorlandım.

"Anne olunca anlarsın!" cümlesiyle tehdit edildiğimiz ve anne kelimesini huzurla değil ezayla, cefayla, sabırla yan yana andığımız bir toplumda anne olmaya neden can atmam gerektiğini kimse söylemedi bana? Hadi onu da geçtim, çok güzel evlatlar yetiştirdiğini sanan bu insanlar, filozofik(!) fikirlerini bu kadar patavatsızca konuşma hakkını kimden alıyorlardı, hiç anlayamadım!

Kundaktaki bebeğini cami avlusuna bırakan ya da doğar doğmaz hastane binasının konteynerine atan, evladını bebekken başkasına verebilen kadınlara da sırf çocuk dünyaya getirdikleri için anne deniyor. En basitinden açıp baktığınızda TDK'deki karşılığı böyle. Hâlbuki annelik doğumla değil boğazdaki düğümlerle başlıyor.

Bu acı hikâyelere çare olmak yerine insanların çocuk sahibi olmaları hakkında durmadan rahatsız edici bir üslupla ulu orta konuşanlara, sarf ettiği kelime başına ceza kesilse yeridir.

Ayrıca annelik, "Çocuk bu, anlamadan büyüyor işte." denerek hafife alınınca özendirilmiş de olmuyor.

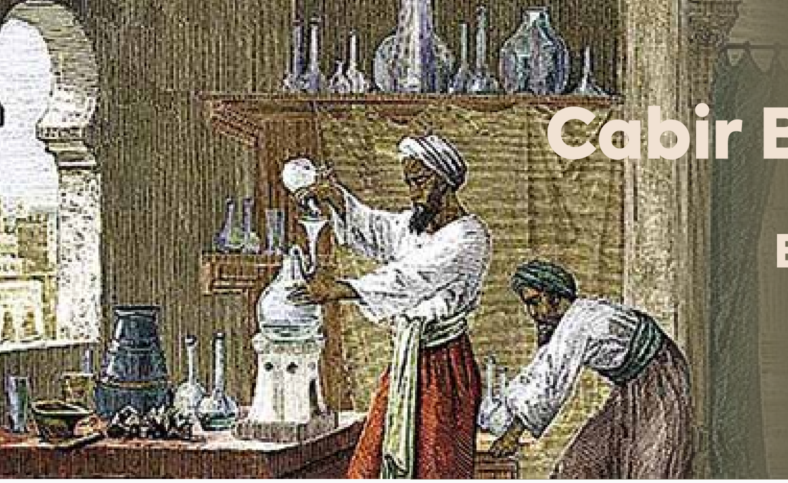
Anne olmayı bir devir teslim törenindeki bayrağı devralmaya benzetiyorum ben. Bir farkla ki bu teşbihte bayrağın yerini annelik tacı tutuyor. Anne olunca annem başındaki o tacı çıkarıp bana taktı diye düşündüğümü dün gibi hatırlıyorum.

Ben yorgunluktan dizinin dibinde biraz dinleneyim demiştim de o usulca omuzlarımdan tutup "Artık bu taç senin, şimdi bunu yere düşürmeden başın dimdik yürümelisin, korkma ben hep yanındayım." dedi sanmıştım.

Koştum aynaya baktım. Annelik tacının bana yakışıp yakışmadığını anlamak için eni konu döne döne baktım. Annemin başında durduğu gibi durmayacağını adım gibi biliyordum ama yine de baktım. İçimden "Yani ben şimdi, annem gibi kara kışta borular buz tutunca ellerimin donması uğruna iki evladım için karları kazanlarda eritip çocuklarımı yıkayabilir miyim? Çocuklarımın istediği elbiseleri alamayınca parça kumaşları birbirine ekleyip, cicili bicili bayramlıklar dikip bayram sabahına yetiştirebilir miyim? Çocuğum okusun diye ana yadigârı küpelerimi bir zarfın içine koyup okuduğu şehre gönderebilir miyim? Şimşek çaksa gök gürlese korksam da korkmuyormuş gibi yapıp o an sırf yavrularım korkmasınlar diye masallar uydurabilir miyim? Peki, şimdi benim ellerimde de mis gibi yemeklerin kokuları, evdeki herkesin sevdiği şeyi yetiştireyim diye yara almış baş parmağımda hep bıçak kesiği mi olacak? Ben de evladım hasta olsa ya da biri canını sıksa onu rüyamda görebilecek miyim? Annemi ne zaman yanımda istesem hemencik yetişip "Eee ana ile kız, helva ile koz" demesi gibi bu sefer de Hızır gibi yetişen ben mi olacağım? Kilometrelerce öteden bir müneccim gibi ben de evladımın canının çektiği şeyi bilebilecek miyim yani? Yollar kapansa gidemesem de ne yapıp edip makinistlere, yeri gelip kaptana ya da şoförlere, ellerimle yaptığım şeyleri evladıma ulaştırması için tatlı tatlı dil dökebilecek miyim?

"Ne kadarı gelir ki elimden?" diye düşünmüştüm, "Tacı takınca yanında sihirli bir değnek de veriliyor mu ki acaba?" diye çocukça pazarlıklara girişmiştim kendimce. Anne olmak bunca bedel istiyorsa bu bedeli ödeyememekten korktum. Korkmakta haklıydım ama beni bu korkularım büyüttü ve bütün unvanlarımdan çok annelik unvanını ve bir de tacımı sevdim.

Siz de tacınıza iyi bakın, vakti geldiğinde onu sizden teslim alacak narin başlar var, düşürmeyin sakın.❖

Cabir Bin Hayyan
Deneyecilik ve Bilimsel Düşünce

PROF. DR. OSMAN ÇAKMAK

Bilimsel çalışmalar, bilimsel metotlar kullanılarak yapılır. Bu amaçla dikkatli gözlem ve deneylere ihtiyaç duyulur. Herkesle aynı evreni gözlemliyoruz. Her bir araştırmacı/gözlemci, gördüğünü başkalarına da gösterebilmesi gerekir. Hepimiz aynı evreni ve tabiatı paylaştığımız ve algıladığımıza göre, bir işbirliği içindeyiz. İmece usülü ile çalışıyoruz. Ortak çalışma ile fen bilimleri tüm insanlığın ortak malı haline geliyor.

Batılılar bilimsel araştırmayı ve düşünmeyi tamamen Müslümanlardan öğrendiler ve uyguladılar. Fuat Sezgin İslam medeniyetinin kendine has bilimsel düşünme ve araştırma metotlarını şu şekilde toparlamaktadır:

(1) Adil tenkit prensibi, (2) Vazıh bir tekâmül kanunu düşüncesi, (3) Kaynak zikretmede diğer kültür dünyalarında olduğundan daha çok gösterilen gayret, (4) Bilim tarih yazarlığının 10. yüzyıldan itibaren ortaya çıkışı ve gelişmesi, (5) Tecrübe ile teori arasında bir denge kurma prensibi ve tecrübenin araştırmada sistemli bir şekilde kullanılacak bir vasıta olarak yer alması, (6) Uzun süreli gözetleme prensibi; bunun sonucu olarak rasathanelerin icadı, (7) Bilimin sadece kitaptan değil, hocadan ve kitaptan öğrenilmesi; buna bağlı olarak ilk üniversitelerin ortaya çıkışı. (Sezgin, Fuat Sezgin, İslam Uygarlığında Astronomi Coğrafya ve Denizcilik, 2009)

...

Bilimsel düşüncenin ve deneyselliğin kurucusu olarak Batı gösterilir. Üzerinde hayli araştırmalar yaptığım kimya tarihi açısından bakacak olursak kimya biliminin ve deneyselliğin kurucusu olarak Cabir bin Hayyan'ı buluruz. İlk laboratuvarı Cabir bin Hayyan kurmuştur. Buluş ve çalışmalarında bilimsel metotları uygulamıştır. Bunun yanında bugünkü kullandığımız çoğu laboratuvar ve kimya teknolojilerini tarif etmiş ve keşfetmiştir.

Cabir bin Hayyan'ın çoğu kaynaklarda yer alan bilimsel ufku ve bilimsel düşünceye getirdiği yenilikleri şu şekilde özetleyebiliriz:

Cabir bin Hayyan, bütün ilimler tarihinde, özellikle kimya alanında ilk defa laboratuvar kuran ve ilk defa müşahede ve deney yolunu bilimsel araştırmaya kazandıran ilim adamıdır. Cabir bin Hayyan, hem tahayyül, hem de teori (nazariye) ve deney/tecrübe sahasına getirdiği yeni açıklama yaklaşımları ile şaşırtmaktadır. 20. Yüzyılda ancak gündeme gelen, gerçekliğine ulaşılan konuları gündeme getirdi. Mesela bilimsel çalışmalarla canlılarda bile değişiklikler yapılabilir demiştir. Bu düşüncesini şu sözlerle açıkladı: ***"Allah bize fizikî kanunlar vermiştir. Bunlarla bitki, hayvan hattâ insandaki benzerini yapabiliriz. Allah beşere öyle kabiliyetler bahşetmiştir ki, beşer, kâinattaki bütün sır perdelerini bununla çözmeye muktedirdir."***

Cabir'in ancak 20. Yüzyılın sonlarında gündeme gelen genetik biliminin sınırlarını çizen açıklamalara nasıl ulaştığı tartışılmaktadır. Cabir bu düşüncelere ulaşmasında, onun bütün tabii olay ve özelliklerin sayı kanunlarıyla ve matematikle halledilebileceği düşüncesi etkili olduğunu söyleyebiliriz. Eşyanın özelliklerinin ölçümlemeye elverişli olduğunu ve bu özelliklerin sayısal nispetlere dayandırılabildiğini görmüş ve ifade etmiştir. Şu sözü bu konuda dikkat çekicidir:

"Kimyasal olaylar tabiatta Cenab-ı Hakk'ın takdiriyle meydana gelmekledir. Kimyager, tabiatta meydana gelen kimyasal tepkimeleri gerçekleştiren kişidir. Bilim adamı, keşfedilmiş bir buluştan yola çıkarak başka buluşlar ortaya çıkarabilen insandır."

Cabir bin Hayyan'ın genetik biliminde olduğu kadar nükleer bilim hakkında da ilk sözü söyleyen ilim adamı (alim) olarak bilinir. Yunan filozofları atom parçalanamaz (cüzi lâ yetecezza) demiştir. Cabir ise aksine atomun da parçalanabileceğini ve onun enerji dolu ve hareketli olduğunu söyledi. Hayyan'ın atom yerine "zerre" kavramını kullandığını görüyoruz.[1] Zerrenin parçalanması sonucunda ortaya muazzam bir enerji çıkacağını ifade etti. Şu sözü meşhur olmuştur:

"Yunanlıların atom dedikleri 'cüz-i lâ yetecezza' da parçalanır ve bundan enerji hasıl olur. Bu öyle bir enerjidir ki, benzetmek gibi olmasın, Allah'ın kudreti gibidir. Bir habbeciğin bu şekilde parçalanması Allah göstermesin, Bağdat gibi bir şehri yok edebilir."

Cabir zerre yani atom/element üzerinde yaptığı çalışmalarla Yunanlı bilginlerin "atom maddenin parçalanamayan en küçük birimidir" tezlerini çürütmektedir. "Her zerrede bir hareket vardır, gökteki yıldız ve gezegenlerin hareketinde olduğu gibi. Her maddenin en önemli özelliklerinden biri harekettir. En küçük zerrelerde bile bir hareket vardır ve bu onların en küçük özelliğidir. Durma ve hareketsizlik diye bir şey yoktur. Hareket kâinatın biricik Yaratıcısının yaratıştaki sanatıdır."

...

Câbir tabiat bilimlerinde deneysel metodun önemini kavramış ve bu metodu bütün çalışmalarında uygulamış bir bilim adamı olarak karşımıza çıkmaktadır. Onun, ***"Bu kitapta, duyduklarımızı, bize söylenenleri yahut okuduklarımızı değil ancak tecrübe ettikten sonra gözlediğimiz şeylerin özelliklerini zikrettik"***[2] şeklindeki ifadesi meşhurdur. Ortaçağ kimyacılarının büyük ölçüde Câbir'in tesirinde kaldığını görüyoruz. Ebû Bekir er-Râzî (865-925), ve İbni Sînâ (980-1037) başta olmak üzere bir çok filozof ve bilginler onu üstad olarak tanırlar. Deneysel bilimi sistemleştirme üzerine çalışmaları ile Roger Bacon (1219/1220-1292) ondan "üstatların üstadı" diye söz etmiştir.[3] Francis Bacon'un, bilimsel metodu onun eserlerinden öğrendiği ve Dekart'ın ise onu taklit ettiği bildirilmektedir.

Fuat Sezgin, Roger Bacon'ın deney yöntemini kendisinin kurmadığını, sadece sistematik olarak sunduğunu şu şekilde anlatır (Fuat Sezgin ile Bilim Tarihi Sohbetleri): Müslümanlara göre ne tecrübe ne de teori tek başına kâfidir. Tecrübe, eğer kendisinden evvel bir teori tarafından desteklenmiyorsa ilmî hiçbir neticeye ulaştıramaz. Bu sadece bir bocalama ve uğraşmadan ibaret kalır. [...] Cabir b. Hayyan gibi Müslüman bilginlerde tecrübe, çalışılırken sistematik olarak faydalanılan bir vasıtadır. Yani tecrübeyi tesadüfen değil de sistematik olarak kullanacaksınız ve bir teori tarafından desteklenmiş olacak." Farabi ise şöyle der: ***"Teoriden evvel hayal etmek çok mühimdir. Önce hayalinizde geliştireceksiniz, ondan sonra teori ortaya çıkacak, sonra da tecrübeyle desteklenecek."***

Cabir'in deneyselliğe verdiği önemi ortaya koyan şu sözü meşhur olmuştur: ***"Kimya ilmindeki ilk mühim husus, pratik uygulamalar yapman ve deneyler yürütmendir, zira pratik tatbikatta yahut da deneysel çalışmalarda bulunmayan kişi, ilmin en alt seviyelerine dahi erişemez. Ey oğul, deneyler yap ki ilim elde edesin. Âlimi ellerindeki maddenin bolluğu değil, deneysel yöntemlerindeki mükemmellik mesut eder."***

...

Sonuç olarak, Cabir kimyaya katkıları kadar bilimsel düşünce sistemine yaptığı katkılar ile de dikkatleri üzerine toplamaktadır.

Onu büyük kılan ve ilmi hayatını tamamlayan onun tefekkürü yahut düşünce hayatı olmuştur.

O, deney yoluyla elde edilecek bilgi ve prensiplerin kat'î ve değişmez olduğunu iddiâ etmedi. Aksine modern bilim çalışmalarında olduğu gibi, bunların zannî ve ihtimâlî olduğunu özellikle belirtti. Onun metodunun esâsını, "mazbut müşâhede ve sağlam tecrübe" teşkil etmektedir.

Cabir bin Hayyan bilimsel düşüncenin özelliklerini şahsında toplayan bir şahıs olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin kendi çalışmalarında deneylerin ve tahlillerin geçerliliği konusuna sürekli şüphe duyan bir kişiliğe sahipti. Her yeni gün başka bir şeyin keşfedileceğinin farkında olup deneylerin ve tahlillerin ihtimaller üzerine kurulu olduğunu dile getiriyordu. Böylece bilimsel çalışmaların temeli olan şüpheciliği en kuvvetli bir şekilde hayatında uyguluyordu.

Cabir'in yapmış olduğu ilmi tecrübelerinde şüpheciliği ve sorgulamayı esas aldığını ve çalışmalarının en ince ayrıntısına kadar izah ettiğini görüyoruz. Elbetteki çağımız teknolojisini kullanarak aynı eserleri yazsaydı, modern sonuçlara ulaşabilirdi. Çünkü o, tümevarım metodunu kullanıyordu; maddenin en küçük parçasını bulmaya çalışıyor analiz ederek sonuca ulaşıyordu. Dış gözlemlerinde ise tümden gelim metodundan da yararlandı. Yâni maddenin tabiî hâlinden en küçük parçasına kadar inceleyerek sonuca vardı. Bilimsel metotları takip ettiği için hayal ve kuru faraziyelerle oyalanmamış, gerçek anlamda ilmî çalışmalar ortaya koymuş ve bilimde çığır açmıştır.

Kaynaklar:

1. Kur'an-ı Kerîm'de, atom veya element manasına gelen "zerre" tabirini kullanılır. İslam âlimleri de elementleri zerre olarak ifade etmişlerdir. "Ne iş yaparsan yap ve sizler ona dair Kur'an'dan ne okursanız okuyun; ne yaparsanız yapın; yaptıklarınıza daldığınız anda, mutlaka biz sizi görürüz. Yerde ve gökte hiçbir zerre Rabbinden gizli değildir. Bundan daha küçüğü veya daha büyüğü şüphesiz apaçık bir Kitap'tadır." (Yunus, 10/61) Burada zerreden, yani atomdan daha küçüğü ifadesi ile atom altı parçacıklara işaret edildiği düşünülebilir. **2.** Cabir Bin Hayyan, Muhtâru Resâ'il s. 232 (İslam Ans., Cabir bin Hayyan maddesi. **3.** Celal Saraç, C., Câbir İbni Hayyan Üzerine, İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Dergisi, I, İstanbul s. 4-15. 1963.

Dünya: Buzdan Bir Otel!

ABDÜLKADİR ŞEN

Belgesel seyretmeyi seviyorum. Geçenlerde buzdan bir otelin inşasını anlatan belgesel dikkatimi çekti. Kuzey kutbunda yapılan bir buz oteldi bu.

Aylar öncesinde mimarlık ofisinde onlarca mimar ve heykeltıraş tasarım üzerinde çalışmışlardı. Resepsiyonundan süit odalarına, büyük salonundan restoranına kadar her şey aylarca çalışılarak planlanmıştı. Ve bu otelin yolundan avizesine, masa sandalyesinden dekorasyon malzemelerine kadar her şey buzdan yapılacaktı.

Her şey planlandığı günde tam zamanlı olarak başladı. Mimarlar önce yapının dış cephesi üzerine çalışmış ve buz otelin ilk görüntüsünü ortaya çıkarmışlardı. Daha sonra ise gelecek olan misafirlerin karşılanacağı etkileyici büyük bir giriş ve karşıda resepsiyon bulunuyordu.

Yapılan çalışmalar o kadar titiz sürdürülüyordu ki, hiçbir detay atlanmıyordu. Otelin farklı yerlerinde ışıkların renk tonları bile ayrı ayrı seçiliyordu. Mimarlar, heykeltıraşlar ve bunlara destek olacak personeller de aynı anda organize edilmişti.

Otel inşaatı başlandıktan 5 gün sonra bitirilmeliydi. Çünkü deneyimlemesi oldukça pahalı bu buz otelde kalacak misafirler önceden ayarlanmıştı.

Bir yandan buz kütleleri kesilerek inşaat imar ediliyor, diğer yandan heykeller ve küçük objeler yapılıyordu. Otelin her odası diğerlerinden farklı olarak tasarlanıyor ve dekore ediliyordu. Koca alanın içi ve dışı rengârenk ışıklarla aydınlatılıyordu.

İmalat suresi 5 günle sınırlı olduğu için herkes gece gündüz çalıştı ve 5 günün sonunda misafirlerin geldiği akşama yetiştirildi. Yapılan görkemli açılışın ardından misafirler odalarına çekildi.

Fakat bu buz otelin de bir ömrü vardı ve sadece 40 gün sonra eriyecekti.

İşte bu 40 gün için mimarlar, mühendisler, heykeltıraşlar, elektrikçiler, operatörler aylarca çalıştılar. Misafirler ikişer, üçer gece kaldılar ve 40 günün ardından hava sıcaklığının yükselmesi ile otel erimeye başladı. 45. günün sonunda otel alanı bir buz yığını haline dönüştü.

...

İnsanoğlu bunu görüyor biliyor ve yine de tasarlıyor. Aylarca uğraşıyor ortaya çıkartıyor ve ondan sonra erimesini seyrediyor. Hem vaktini hem de parasını harcadığı şeyler yalnızca 40 gün sonra eriyip gidiyor.

Elbette bu yazıyı o buzdan otelin hikâyesini anlatmak için kaleme almadım... Bu eriyen otele bakarken kendi hayatımda yaptığım ne varsa bu buzdan otel gibi gördüm. Hepimizin yaptığı işler, ortaya koyduğu eserler buzdan otel gibi değil mi aslında?..

Düşünsenize; hayaller kuruyoruz, planlar yapıyoruz ve sonuçta yaptık ettik dediğimiz şeylerin çoğu defa eriyip gittiğini bile göremiyoruz. Ömrümüz de işlerimiz de eserlerimiz de yaz güneşi altında eriyen buz parçasının ömrü gibi... Biz de yaptıklarımız da geçiciyiz, faniyiz.

Ancak şu da var ki, buzdan otel erise de onun vesilesiyle kazanılan başarılar, yapılan güzellikler, tecrübeler vb yapanların karnelerine yazılıyor. Buzlar erise de karnelere yazılanlar bâkî kalacak... Bizim de hayatımız, işlerimiz geride kalacak fakat rızayı ilahi, hayır, sevap, iyilik adına ne varsa amel defterimize yazıldığı için elimizde kalan bu kazançlar olacak.

Bu sebeple yaptıklarımız buzdan otel gibi olsa da bir anlamı var; eğer bir de ahiret hesabına kazandıracak işler yapmışsak ayrıca değeri var.

Bir söz okumuştum, "İnsan ahiretteki evini dünyada yapar" diye. Ne diyelim; bu fani yerden bâkî kazanımlar elde edebilmek duasıyla...❖

Takvâ Üzerine Bazı Düşünceler

FATİH BAHADIR KAYA

İnsan hayatını yaşar; yaşamasını mümkün kılan insanın nâs oluşudur. Nâs etimolojik olarak unutan manasını taşır. Hayatımızdan neleri unuttuğumuzu, neleri hatırlamadığımızı—unutmamamız gerektiğini bildiğimiz halde—hatırlarsak eğer, bu kanıya kolayca varabiliriz. Evet, insan unutur; unuttukça da geçmişin âlâmını, gam ve kederini yaşadığı her gün, her an yüklenmekten bir nevi kurtulur. Unutmaya veya umursamamaya dair bir övgüde bulunmak istemiyorum asla, sadece insanın sosyal-antropolojik tarafının unutmak-hatırlamak ikilisi arasında gidip geldiğini hatırla(t)mak istiyorum.

Seyyid Şerîf el-Cürcânî'nin tanımıyla takva, *"Allah'a itaat ederek azabından sakınmayı, bu da ceza almayı haklı kılan davranışlardan nefsi"*[1] zabt u rapt altına almayı ifade eder ve neyi unutmamız gerektiğini hatırlatır.

Takva o zaman, unutmayı unutmaksa, yani negatif bir ubudiyetse (olumsuzu olumsuzlayan bir kulluk haletiyse), o zaman hatırlanması gereken veya unutulmaması gereken iki husus vardır: Birincisi, nelerden sakınmamız, çekinmemiz gerektiği—ki bu sadece unutmamaktan veya hatırlamaktan geçer—ve ikinci ise, sakınmayı aşan ve uygulanması ve tatbik edilmesi bizlere lâzım olanlara bakar. Bu itibarla, takva sadece çekinilerek bir şeyleri zapt u rabt altına almamıza salık veren bir kavram, bir mana olarak kalmayacak, ubudiyette, ahlakta, fikirde veya adâb-ı muâşerette terakki edebilmemiz için müraat etmemiz gerekenleri de talim edecektir. Takva bunun için hem olumsuzları olumsuzlayan hem de buna binaen olumluyu tasdik eden, olumluya teşvik eden bir illiyet bağıdır. Takva sadece statik olarak kazanılıp noktasal bir yere hapsedilemez, aksine o bu iki mana boyutları itibarıyla negatif ve pozitif öğelere ve değerlere birden nazar eder, ettirir.

Bununla beraber *"takvâ, menhiyattan ve günahlardan içtinab etmek[,] def-i mefasid ve terk-i kebair [olarak] içinde bir nevi amel-i salih var"*[2] ise, o zaman takva süreç içerisinde olumsuzları mütemadiyen olumsuzlayabilme eylemidir; ki bu fiilî niteliğin takvâ şuurundan doğduğunu ifade etmemiz önem arz eder. Ama aynı zamanda takva olumluyu talep eden sürecin diğer ucuna bakan bir mefhumdur ki, olumluyu da olumsuzlayarak unutan nâsa hatırlatır, elde ettirir. Haramı işlememekte, yalnızca olumsuzu olumsuzlamak yoktur aslında, aynı zamanda bunun da ötesine geçen bir pozitif ibadet vardır, zira takvanın kendisi de bir nevi salih bir amel, eylem ve fiilse o zaman şu tespite tefekkürümüz müncer olur:

"Vicdanın anasır-ı erbaası ve ruhun dört havassı olan irade, zihin, his, latife-i Rabbâniye; herbirinin bir gayat-ül gayatı var. İradenin ibadetullahtır. Zihnin mârifetullahtır. Hissin muhabbetullahtır. Latifenin müşahedetullahtır. Takva denilen ibadet-i kâmile, dördünü tazammun eder."[3]

Unutmayı hatırlamak için ilk aşama negatif ubudiyetse, bunun nihayete, devama ve hatta kemâle erdirilmesi müsbet ibâdette saklıdır.

Takva, sadece çekinme, sakınma manasını barındırmaz kendisinde, bize sadece bu içtinâbı talim etmez. O bunu da baz alarak aşmayı bildirir bizlere ki, takva tam bir ibâdetin vücûd bulabilmesi için bizi yine iç dünyamıza ve oradaki hazinelerimiz olan enfüsî duygu haritamıza yönlendirir. Enfüsümüzde var olan her bir duygunun ayrı bir gayesinin olması, aynı zamanda ayrı bir takvasının olduğunu gösterir (tabii ki müsbet ibadet anlamında). İrade ibâdetullaha, zihin mârifetullaha, his muhabbetullaha ve latife müşâhedetullaha vâsıl oldukça bizler takvanın olumsuzlayan ve olumlulayan (negatif-pozitif) vecihlerine birden nazar ederiz.

Her duygunun ayrı bir takvaya sahip olması demek, aynı zamanda bir insanın her bir duygusu için dahi aynı takva niteliğinin, şuurunun ve eyleminin olmaması demektir. Bu pozitif ibadet şuurluyla hayatımızı ve dahi ibadetlerimizi ihya ettiğimizde ancak kulluğun kemaline doğru bir adım atabiliriz.

Netice-i kelamı, takvâ kendi başına statik ve durağan bir kavram, bir nitelik, şuur ve eylem değildir; yani bir kere elde ettim ve artık hep takvalı kalacağım diye bir garantimiz yoktur.

Ayrıca, takva yalnızca olumsuzu olumsuzlayan ve negatif kulluğu ihyâ eden bir mana hazinesi değildir ki, sadece çekinerek takvâyı ihya etmiş olalım.

Takva illiyetle/nisbetle alakalı kavramı olması hasebiyle pozitif bir ibadet manasını da insanın enfüsü için camidir ki, bizler takvanın negatifi ile pozitifini iltisak ettirdiğimizde ancak ibâdet-i kâmiliye yol açmakla kalmayız, belki o kâmil ibadeti istidadımızca ihya etmeye çabalarız.

Belki de takvanın en ilginç boyutu da şu olabilir ki, ben takvaya şekil vermeyi bırakırsam eğer, onun içine derç edilmiş amelî ve fiilî düsturlara uygun hareket edersem—onları doğru tanımak ve tanımlamak şartıyla, o zaman işte takvâ benim unutkanlıklarımı giderir, beni etimolojik kökenim olan unutmaktan, nisyandan ve unutulmak için hayat yaşamaktan alıkoyar. Takvaya şekil vermeyi bırakırsam, onun vesilesiyle Cenâb-ı Hakk'ın abdinden istediği müsbet ve menfi ibadet ve ubudiyetin iki envaına da mazhar olurum belki. Belki de izin vermek gerekir, takva beni hatırlasın, ama ben kalp kapımı açayım da o da yol bulsun gelsin; belki ben gayretinde olayım, takva nedir öğreneyim, ki bu ilim ve talimin feyziyle takva her iki veçhiyle ruhuma hareket, kalbime gıda ve aklıma hikmet olsun. ❖

Kaynaklar:

1. Et-Ta'rîfât.
2. Kastamonu Lâhikası.
3. Asâr-ı Bediiyye.

Bir Kitabın Düşündürdükleri

Sivas Dünbiliği

TUNAHAN EREN ARSLAN

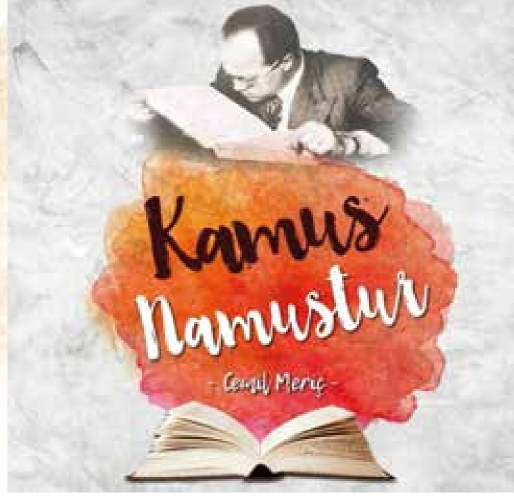
"Dil ile millî ruh ve kültür birbirinden ayrılmazlar.
Dil kültürün temeli ve taşıyıcısıdır.
Onu yıktınız mı millî ruh ve kültür diye bir şey kalmaz."
— Prof. Dr. Mehmet Kaplan

Dilin toplumlar için önemi tartışmasız bir gerçektir. Bir milletin kültürel değerlerinin başında gelen dil, toplum için bir kimlik vazifesi görmektedir. Dil, bir milletin tarihini ve kültürünü yansıtan bir araçtır. Dilin zenginliği, onun kullanılması ile tezahür etmektedir. Bir dille edebiyat yapılıyorsa, ilim yapılıyorsa, düşünce eserleri telif ediliyorsa o dil zenginleşir. Bu zenginlik, dilin tarihi inkişafında temasta bulunduğu medeniyetlerle de bağlantılıdır. Bu şekilde kelime alışverişi dillerin gelişmesinde mühim rol oynamıştır.

Yakın geçmişimizde dil meselesine dair kafa yormuş olan bir çırpıda adlarını zikredebileceğimiz Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Nurettin Topçu, Cemil Meriç gibi münevverlerimiz vardır.

Bu münevverlerden Cemil Meriç, dili musikilerin en anlamlısı olarak görmektedir. Kelimeleri ise meçhule açılan bir kapı olarak tasvir eder. Öte yandan toplumsal hayatta kullanılan dile yerleşmiş kelimeleri dilden atma çabalarının bir kültür intiharı olduğunu söyleyen Meriç, dilin kendi seyri içinde zamanla kendi tasfiyesini yapması gerektiğini belirtir. Kullanımı yaygın, dilin öz malı haline gelmiş olan kelimeleri sırf Arapça yahut Farsça kökenli diye dilden atmaya kalkışmak bir kıyımdır. Heyecanıyla, kültürüyle, hassasiyetiyle ve şuuruyla bir millete ait bütün kelimeleri taşıyan kamusun önemine vurgu yapan Meriç, kamusu namus olarak niteler. Kamus derinliklerinde duaların uğuldadığı, destanların coştuğu bir ummandır.

Yazının başlığında atıfta bulunduğumuz kitap, 1930 yılında Sivas'ta yayınlanmış olan "Sivas Dünbiliği"dir. Kitapta Sivas ili ve çevresinin tarihi, çevrede yetişmiş ve tanınmış kişilerin yaşam öyküleri, halk şairlerinin hayatları, eserleri, folklor, sosyal yazılar, ekonomi, sağlık, spor vb. konularda yazılar yer almıştır. Osmanlı Türkçesinin kozmopolit bir kimliğe sahip olduğunu düşünüp böyle bir dille ulusal/ulusçu bir edebiyatın mayalanmasının mümkün olmadığını düşünenler olmuştur. Bundan dolayı, ağırlıklı olarak Tanzimat'tan sonra, dilde "sadeleşme ve özleşme" hareketleri kimi zaman aşırılıklarla günümüze kadar süregelmiştir. Türk dili İslamî kavramları çağrıştıran kelimelerden

arındırılmaya çalışılmıştır. Uydurulan kelimelerin bir kısmı medya ve eğitim sayesinde kamuoyuna dikte edilmiş ve bugün hâlâ kullanılmaktadır. Bir kısmı ise maya tutmamış ve unutulup gitmiştir.

Bu minvalde tarih kelimesi yerine uydurulan bir kelimedir: Dünbilik. Kapağın üstünde de şu yazılar var: "Her uğuru korunmuştur", "Basadsızları düzmedir" ve "Vilayet Basmalığı." Bu ifadeleri Osmanlı Türkçesine çevirelim: "Sivas Tarihi", "Her hakkı mahfuzdur", "Mühürsüzleri sahtedir" ve "Vilayet Matbaası."

Yeri gelmişken açıklayalım. Osmanlı Türkçesi, Türkiye Türkçesinin gelişme sürecinde Eski Anadolu Türkçesi diye adlandırılan ilk dönemi de içine alarak 13. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar devam eden yazı dilidir. Osmanlı Türkçesi'ni onun devamı olan bugünkü Türkçe'den ayrı düşünmek doğru değildir.

Unutmamalıyız ki dil şuurunu kaybeden bir millet, millet olma şerefini kaybetmekle yüz yüze kalır. Lisan ve yazısını kaybeden bir millet, hafızasını kaybetmiş demektir.

Dünbilik tarihin çöplüğüne atılmıştır; ancak ya tutsaydı? Bugün Türk Tarihi değil de Türk Dünbiliği mi diyecektik? ❖

Sıvas Dünbiliği
(Tarihi)
YAZAN
Sivas Mektupçusu Basri
Her uğuru Korunmuştur .
Basadsızları düzmedir
VilâYET BASMALIĞI
Sıvas : 1930

HAZIR CEVAPLAR

HAZIRLAYAN: PINAR ÇAĞLAR

İNSAN NE ÜRETİR?

İbrahim Tenekeci'ye demişler ki:

"İnsan bir fabrika olsaydı, ne üretiyor olurdu?"

Tek kelimeyle cevap vermiş:

"Mazeret.."

● ● ●

ZOR OLANA ULAŞMAK

Bernard Shaw'a kolay yoldan elde edilen başarılar hakkında ne düşündüğü sorulduğunda şu cevabı verir:

"Hayatın zor bir ayarlaması var: Boyunuz reçel kavanozuna ulaşacak kadar uzadığında, artık onu elde etmenin hiçbir çekiciliği kalmıyor."

● ● ●

HAYATINDAKİ EN ÖNEMLİ ŞEY

Halid b. Velid (ra) ölüm döşeğindeyken, oğlu onu teselli için kahramanlıklarını sayıyordu.

Oğlu sözünü bitirince, Halid b. Velid (ra), "Hayır" dedi, "Sen en önemli olanı unuttun."

Halid b. Velid (ra) sözünü şu cümlelerle tamamladı:

"Ben Allah'a şirk koşmadım!.."

● ● ●

EN ZOR KARŞILAŞMA HANGİSİ?

Kırkpınar Başpehlivanı Ahmet Taşçı'ya sormuşlar: "En zor karşılaşmanız hangisi idi?

O da bu cevabı vermiş:

"Hayat en zorlu, en yağlı güreş. Sen tutmak istedikçe elinden kayıyor."❖

Erteleme Hastalığı ve Kurtulmak İçin Yöntemler

ABDURRAHMAN HAN

Erteleme Hastalığı: Kişinin yapması gereken işleri ve sorumlulukları sürekli olarak ertelemesi veya yapmaktan kaçınmasıdır. Hayatın gerçeklerinden kaçınma durumudur.

Bu durum arttıkça, herhangi bir etkinlik öylesine zor gözükür ki hiçbir şey yapmama isteğiyle boğulmaya başlarsınız. Sadece kendinizi normal uyarı ve zevk kaynaklarından mahrum etmekle kalmazsınız, üretkenliğinizin olmaması kendinize de öfkenizi artırır. İçine düştüğünüz durumun farkına varmazsanız, bu durum haftalarca hatta yıllarca sürebilir. İşlerini sürekli erteleyen bir kişi kaygı ve endişe dolu bir hayat sürer. Bu durum kişinin psikolojisini, ilişkilerini ve başarılarını etkiler. Kişi uzun vadeli ve emek isteyen başarılar yerine anlık haz ve zevklerin peşinden gider.

Erteleme Hastalığından Kurtulmak İçin Yöntemler:

Küçük Adımlar

Erteleme hastalığından kurtulmak için ilk adım. Yapmanız gereken ama sürekli ertelediğiniz bir işi küçük parçalara bölün. Bu yapmanız gereken işi, üzerinde çok düşünerek detaylarında boğulmanızı engeller. Örneğin, bir sunum, proje hazırlamanız gerekiyor. Ama başlamak için üşeniyorsunuz o gün için sadece ufak bir bölümünü yapın 15 sayfalık bir sunum hazırlayacaksanız sadece 3 sayfasını yaparak başlayın. Diğer günlerde 1-2 sayfa artırarak devam edebilirsiniz.

Kendinize Baskı Kurmayın

Bazen erteleme hastalığı nedeni kendinizi motive etmek için uygun bir sisteminizin olmaması da olabilir. Kendinizi bir yığın "gereklilikler," "zorunluluklar" ve "-meli -malı" cümleleriyle motive etmeye çalışmak, istediğinizi yapma arzunuzu bitirir. Örneğin, pazartesi günü diyete başlamalıyım diyerek kendinizi motive etmeye çalışırsanız. İstemsiz şekilde kendinize baskı kurduğunuz için ters tepecektir.

Olması gereken pazartesi günü diyete başlarsam sağlığım ve vücudum için faydalı olacaktır. Fit bir vücut ile özgüvenim de artışa geçer ve kendimi daha iyi hissederim şeklinde bir içsel konuşmadır. Kendinizi motive tarzınız gereklilik değil istek şeklinde olmalıdır.

Kendi Fikriniz Olarak Kabul Ederek Yapın

Yapmak istemediğiniz şeyleri aileniz veya çevreniz sizi zorlayarak yaptırıyorsa. Yapmak istemediğiniz için reddederek kontrolünüzü sağlamaya ve saygınlığınızı korumaya çabalarsınız. Birisi, uygunsuz bir biçimde gerçekten yararınıza olacak bir şeyi yapmanızda ısrar ederse oldukça yıpratıcı bir duruma sokar. Çünkü, o kişinin dediğini yapmayı reddederseniz, onunla inatlaşırken size fayda sağlayacak şeyi yapmazsınız.

Diğer taraftan, onun dediğini yaparsanız, ele geçirilmiş hissedersiniz. Zorlayıcı taleplere boyun eğdiğiniz için, onun sizi kontrol ettiği duygusuna kapılırsınız. Herhangi bir konuda sizin yararınıza olacak ve yapmanız için zorlandığınız durumlarda karşı taraf ile aynı fikirde olun ama onun yapmanızı söylediği için değil kendi kararınızdan ötürü aynı fikirde olduğunuzu kendinize ve karşınıza söyleyerek yapın. Mesela: "Düşündüm ve bunu yapmamın benim yararıma olacağına karar verdim o yüzden yapacam."

Verimli Olduğunuz Saati Belirleyin

Herkesin gün içinde verimli olduğu saat farklıdır. Verimli olduğunuz saat uyku düzeninizle alakalıdır. İnsanların en verimli oldukları saat genelde uyandıktan sonraki ilk saatlerdir. Çünkü uyandıktan sonra enerjimiz en üst düzeydedir. Yapacağımız işi sürekli, şunu yapayım sonra bunu yaparım diyerek ertelersek asıl önemli olan işi yapmak için gerekli olan enerjiyi günün ilerleyen saatlerinde bulamayabiliriz. Yapacağınız önemli işler için verimli saatlerinizi belirlemeli ve enerjiniz tazeyken yerine getirmelisiniz.

Zeigarnik Etkisinden Faydalanın

Zeigarnik etkisi, yarıda bıraktığımız şeylerin zihnimizde takılı kalması durumudur. Bir işe başlayıp o işi bitirmeyince ruhsal olarak acı duyarız ve o işi bitirmek isteriz. Zeigarnik etkisinden faydalanmak için bir işe hızlıca başlamamız gerekir. Bir işe hızlıca başlayıp bitirmek için de 5 saniye kuralından faydalanacağız.

5 saniye kuralı, başlamak istemediğimiz bir işe 5'ten geriye doğru sayarak hızlıca başlamamızı temsil eder. Zihin birçok düşünce ve bahanelerle doludur. Bunlar gerçeklikten uzaktır. 5'ten geriye doğru saymak düşünce akışını durdudur ve bahane üretmeyi engeller.

Üç Basamak Kuralı

Zorlu görünen işi pratik bölümlere ayırarak basitleştirmektir. Yapılacak işin en basit 3 adımını bir kağıda yazmak ve ardından en basit 3 adımını uygulamak. Ders çalışmayı sürekli erteliyorsanız mesela, birinci adım çalışma kitaplarınızı masaya koymak, ikinci adım masaya oturmak, üçüncü adım başlayacağınız sayfayı açıp ilk cümleyi okumak. Çok basit gibi görünebilir ama bir kere başladıktan sonra devamı gelecektir. Not: Etrafınızda dikkat dağıtıcı eşyaların ve insanların olmaması önemli. Mesela telefonu, bilgisayarı kaldırın. Samimi olduğunuz veya çok konuştuğunuz insanlar yanınızda olmasın.

Zaman Sınırlaması Yöntemi

Esnek ve uzun zaman aralığı yapacağımız işe ilgi ve odağımızı kaybetmemize neden olur. Zamanım nasılsa bol diyerek yapmaktan kaçınırız ve son güne bırakarak verimsiz ve kalite olarak daha düşük bir iş ortaya koyarız. Bu tekniğin amacı zamanı kısıtlamak ve verimi artırmaktır.

Bir kağıda veya telefona yapacağınız işe, ne zaman başlayacağınız ve bitireceğiniz saatleri yazın. Bu zaman kısıtlamasına uyun, o süre içerisinde istemsiz bir şekilde veriminiz de artacaktır. Bir alışkanlık olarak bu tekniği hayatınızın her alanında kullanabilirsiniz.

İstek mi, Eylem mi?

Birçok insan ilk önce isteğin geldiğini daha sonra ise eyleme geçildiğini düşünür. Genelde ise, ilk olarak eylem gelir harekete geçtikten sonra da istek takip eder. Erteleyen kişiler ilham gelmesini sonra ise erteledikleri işleri yapacaklarını düşünürler. Ve ilhamın gelmesi için beklerler ama buradaki sorun şudur ki ne zaman geleceği veya gelip gelmeyeceği belli değildir. Herhangi bir işi yapmak için isteğinizin gelmesini beklemeyin, harekete geçin zaten istek de eylemi takip edecektir. ❖

Tabiat Kanunları ile Yaratanı Bulmak

ELİF E. BAYRAKTAR

Yeryüzündeki tüm varlıklar muhteşem detaylara sahiptir. Bir canlıyı incelediğimizde, sahip olduğu her detayda sayısız yaratılış mucizesi görürüz. Detaylardaki mucizeler, tüm canlılığın yapıtaşı olan atomlarda başlar, olağanüstü dengeler ve düzenlere sahip gökyüzü, galaksiler, Güneş, insan vücudu, bitkiler, dağlar ve denizlerdeki sayısız detay ve özelliklerle devam eder. Hepsinin sahip olduğu özelliklerde bir sanat vardır. Bu, Allah'ın muhteşem yaratma sanatıdır. Tüm canlılara dilediği şekli veren, tüm doğaya hâkim olan, her şeyin üstünde güç sahibi Yaratıcı'nın sanatı...

Âlemlerin Rabbi, kâinattaki her şeyi en küçük detayına kadar üstün bir ilim, hassas bir ölçü ile yarattığını, ***"Göklerin ve yerin mülkü Onundur; çocuk edinmemiştir. Ona mülkünde ortak yoktur, her şeyi yaratmış, ona bir düzen vermiş, belli bir ölçüyle takdir etmiştir."*** (Furkan Suresi, 2) ayetiyle bildiriyor ve ayetlerinin canlı örneklerine şahit olmaya çağırıyor.

İnsanın yaratılışında mesela, Allah'ın örnek edinmeksizin yaratmasının çok sayıda mucizevi delili bulunuyor. Örneğin, embriyonun gelişimi sırasında bütün hücreler adeta görev yerine dağılan işçiler gibi bölük bölük hareket ediyorlar. Sonra aynı organı oluşturacak hücre grupları birbirine yapışarak birikiyor ve organları oluşturmak için hazırlanıyorlar.

Bu yoğun faaliyetler sonucunda, kemik hücreleri kemiklerin olması gereken yerde, kas hücreleri kasların olması gereken yerde birikiyorlar. Bazıları daha iç kısımlara giderek iç organların şekillenmesinde rol alıyorlar. Bazıları beyni, bazıları gözleri, bazıları ise damarların şekillenmesinde görev alıyorlar.

Bu sürece zamanla yeni süreçler de ekleniyor; mesela hücrelerin tespit edilmiş yönlere doğru göç etmesi, programlanmış hücre ölümleri ile bazı organların inşa edilmesi gibi... Kısacası bu halden hale değişim, başkalaşım ve yapım sürecinde Allah'ın sevki ile mükemmel bir düzen işliyor, hücreler belirli bir plân doğrultusunda hareket ettiriliyor.

Allah (cc), insandaki bu muhteşem yaratma ve tasarımla benzersiz sanatını ve eserini gösteriyor. Bizleri de bu gerçekler üzerinde düşünmeye, Allah'ı ilmi, kudreti, iradesi ve isimleriyle tanımaya davet ediyor:

"(Allah) göklerin, yerin ve bu ikisi arasındakilerin Rabbidir. Şu hâlde, Ona ibadet et ve Ona ibadet etmede sabırlı ol. Hiç, Onun adını taşıyan bir başkasını biliyor musun? İnsan, 'Öldüğümde gerçekten diri olarak (topraktan) çıkarılacak mıyım?' der. İnsan, daha önce hiçbir şey değil iken kendisini yarattığımızı düşünmez mi?" (Meryem Suresi, 65-67)

...

İnsan vücudundaki hücreler; bir plana göre hareket eden, zamanı geldiğinde görev değişikliği yapan, nerede durması gerektiğini bilen, görev yerini terk etmeyen, ekip çalışması yapabilen, gereken maddeleri gereken zamanlarda üretebilen varlıklar olarak yaratılıp çalıştırılıyor. Gözle görülmeyen bu hücreler çok şuurlu ve çok akıllı davranışlar sergiliyorlar. Bu şuursuz ve cansız atomlardan oluşan hücrelerin düşünüp karar verme gibi özellikleri olamayacağına göre, onlarda görülen üstün ilim Yüce Allah'a aittir. Tıpkı ışığı olmayan aynada güneşin ışığı yansıyınca, aynanın ışık sahibi gibi görülmesi gibi, hücreler de gafletle bakanlar için ilim sahibi sanılır; oysa hücrelerde görülen ilim, Allah'ın Alîm isminin tecellisidir.

...

Kâinatta aklı hayrete düşüren hassasiyette bir ince ayarla karşı karşıya olduğumuz ortada. Bu değerlerden en küçük sapma bile hayatı imkânsız kılacaktı. Halbuki daha en başta hayatî önemi olan şartlar ince bir şekilde planlanmış ve ayarlanmıştı. Âlemlerin Rabbi, evrende yarattığı canlı-cansız her varlığa yerleştirdiği ayetlerinin önemini, Kuran'da şöyle haber veriyor:

"Sizin için gökten su indiren Odur; içecek ondan, ağaç ondandır (ki) hayvanlarınızı onda otlatmaktasınız. Onunla sizin için ekin, zeytin, hurmalıklar, üzümler ve meyvelerin her türlüsünden bitirir. Şüphesiz bunda, düşünebilen bir topluluk için ayetler vardır. Geceyi, gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı sizin emrinize verdi; yıldızlar da Onun emriyle emre hazır kılınmıştır. Şüphesiz bunda, aklını kullanabilen bir topluluk için ayetler vardır. Yerde sizin için üretip-türettiği çeşitli renklerdekileri de. Şüphesiz bunda, öğüt alıp düşünen bir topluluk için ayetler vardır. Denizi de sizin emrinize veren Odur, ondan taze et yemektesiniz ve giyiminizde ondan süs eşyaları çıkarmaktasınız. Gemilerin onda (suları) yara yara akıp gittiğini görüyorsun. (Bütün bunlar) Onun fazlından aramanız ve şükretmeniz içindir. Sizi sarsıntıya uğratır diye yerde sarsılmaz dağlar bıraktı, ırmaklar ve yollar da. Umulur ki doğru yolu bulursunuz. Ve işaretler de; onlar yıldız(lar)la da doğru yolu bulabilirler. Yaratan, hiç yaratmayan gibi midir? Artık öğüt alıp düşünmez misiniz?" (Nahl Suresi, 10-17)

Bediüzzaman'ın ifade ettiği gibi; tabiat kanundur, kudret değildir. Kudret; o kaideleri, kuralları, kanunları koyan ve uygulayandır. Tabiat kanunları, kudret sahibi bir uygulayıcı değildir, tüm kâinattaki düzenin varlığına delildir. Elbette bir kanun bir yasa varsa, o kanunları uygulayan da vardır.

Tüm kâinat, yeryüzündeki tüm canlılar sahip oldukları muhteşem sistemlerle bir mesaj veriyor, bu mucizevi sistemleri yaratan ve sürekli denetimi altında tutan Rabbimizin üstün ilmini işaret ediyorlar.

Hep anlatılır ya hani; Arşimet, "Buldum, buldum!" diyerek neyin heyecanıyla kendini hamamdan sokağa atmıştı?.. Suyun kaldırma kuvveti olarak bilinen tabiat kanununu bulmanın heyecanıyla!

E, sen bu kanunu Yaratanı bulmuşsun; daha büyük şevk ve heyecan taşıman, daha fazla çaba içinde olman gerekmiyor mu? ❖

“6 yaşında oğlum, müezzin abisini örnek alarak salavatları sesli okumaya başladı. Ancak annesi oğlumuz nazara gelmesin diye istemiyor.”

FEYZULLAH AKDAĞ
PSİKOLOJİK DANIŞMAN

Soru: Hocam hayırlı çalışmalar diliyorum. Eşimle anlaşamadığımız bir konu var. 6 yaşında bir oğlumuz var. Onunla beraber teravihe gidiyoruz ve camide genç bir müezzin var. Oğlum o müezzin abisini çok seviyor. Oğlum normalde içine kapanıktır ve öz güveni pek yüksek değildir. Ben ve annesi de aslında öz güvenli insanlar sayılmayız. Topluluk önünde konuşmak bizim için çok zor bir iştir. Oğlum, teravihte müezzin abisini örnek alarak salavatları sesli şekilde okumaya başladı. Bu öz güveni açısından çok güzel bir gelişme oldu ancak annesi oğlumuzun bu şekilde salavat getirmesini nazara gelebileceği ihtimalinden dolayı istemiyor. Ne yapmamızı önerirsiniz?

Cevap: Merhabalar. Eşinizin yanlış bir tutumda olduğunu söylemek zorundayım. Toplum içinde geri çekilmek, öz güven sahibi olmamak, inisiyatif alıp riske girmemek gibi birçok istenmeyen davranışın temelinde çocukluk dönemi yaşantıları vardır. Çocukluk dönemi insanın anavatanıdır. Tüm davranış kalıplarının kökenlerini o vatandan besler. Eğer biz evlatlarımıza bu zemini sağlıklı bir şekilde oluşturabilmesine izin vermezsek büyüdüğünde ve kanatlarımız altından çıkma vakti geldiğinde o, kanatlarımız altından çıkmak istemeyecektir. Zira dışarıdan yani hayattan korkacaktır. Anne ve babası olarak bir ömür boyu himaye etmeniz de mümkün olmadığından büyük sorunlar yaşanabilir.

Çocuklar için anne ve babanın davranışları ideal olandır. Ebeveyninde gördüğü her ne varsa mutlak doğru kabul edip hayata karşı pozisyonunu ona göre alır. Ve bu hal onun sosyal, duygusal, zihinsel ve hatta dini yaşantısına bile sirayet eder. Eğer ebeveyn, sağlıklı bir örneklik teşkil edemezse çocuk, anne babasında aldığı yanlış düşünce biçimini hayata yansıtıp anne babasına benzemeye veya nadiren de olsa onların zıddına hareket etmeye çalışır. Her iki durum da sağlıklı değildir.

Eğer biz dava eri, sorumluluk sahibi, ayakları yere basan, özgüvenli evlatlar istiyorsak nasıl bir örneklik teşkil ettiğimize ve hangi telkinlerle evlatlarımızı büyüttüğümüze çok ama çok dikkat etmeliyiz. Üstad Necip Fazıl Kısakürek'in Gençliğe Hitabe'sinde tarif ettiği genç profili hepimizin hoşuna gider değil mi?

“Bir gençlik, bir gençlik, bir gençlik… ‘Zaman bendedir ve mekân bana emanettir!' şuurunda bir gençlik…” diyerek başladığı ve “Kim var!” diye seslenilince, sağına ve soluna bakınmadan, fert fert “Ben varım!” cevabını verici, her ferdi “Benim olmadığım yerde kimse yoktur!” duygusuna sahip bir dava ahlâkını pırıldatıcı bir gençlik… Can taşıma liyakatini, canların canı uğrunda can vermeyi cana minnet sayacak kadar gözü kara ve o nisbette strateji ve taktik sahibi bir gençlik…” diyerek tarif ettiği gençliği biz temelsiz kuruntu ve korkularla yetiştiremeyiz.

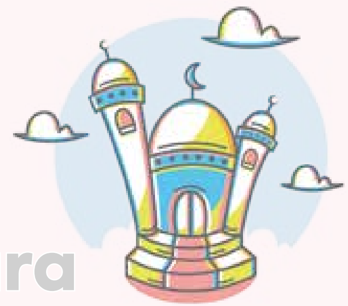
…

Nazar, dinimizin de varlığını onayladığı bir durumdur. Ancak dinimiz hakkında her şeyi nasıl ve kimden öğreniyorsak nazardan korunmayı da yine aynı yerlere müracaat ederek öğrenmeliyiz. Dinimizi öğrenmek adına ilk müracaat ettiğimiz kaynaklar Kur'an-ı Kerîm ve Sünnet-i Seniyye olduğu için kitabımız ve Peygamber Efendimiz (sav) nazar konusunda ne demiş ve neler tavsiye etmiş diye kaynaklara ve âlimlerimizin görüşlerine müracaat etmeliyiz. Kaynağını bu iki hazineden almayan yol ve yöntemler bizim nezdimizde ancak temelsiz kuruntudur. Bu temelsiz kuruntular da bizleri ve evlatlarımızı yanlışa sevk ederek hayatımızı zehir ederler ve belki de ahiretimize de zarar verirler.

Dinimizce nazardan korunmanın yolları bellidir. Bu ölçülere dikkat ettikten sonra tevekkül ederek evlatlarımızın önüne set çekmekten sakınmalıyız. Unutmayalım ki, hiç kimse Sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) kadar ümmetinin üzerine titrememiş ve sevmemiştir. Efendimiz (sav) bu sevgi ve şefkatiyle beraber henüz gencecik sahabileri vekili tayin etmiş, elçi yaparak başka ülkelere yollamış ve hatta ordu komutanı yapmıştır. Efendimiz (sav) hiçbirinde de nazar korkusuyla hareket etmemiş onlara dua ederek yolculamıştır. Bu tavırdan kendi hissemize birçok ders çıkmaktadır. Bunu lütfen düşünün.

Evladınız topluluk içerisinde çokça çekingen olmasına rağmen çok güzel bir başlangıç yaparak salavatı müezzin abisiyle beraber okuyor. Bu tarz beraber çalışmalarla öz güven gelişir. Dikkat edin, sevdiği bir insan olunca yanında onunla beraber cesaretli davranıp tek başına yapmayacağı bir şey yapıyor. Demek ki evladınız, sevdiklerinden yani öncelikle sizden yeterli desteği ve cesareti alırsa öz güveni olması gereken noktaya gelecektir. Siz, temelsiz kuruntularla buna engel olursanız pısırık, korkak bir çocuk yetiştirme ihtimaliniz yüksektir. Lütfen bu hatayı yapmayın. Hatta bu vesileyle siz de topluluk önünde yaşadığınız sıkıntıları atlatabilirsiniz. Siz evladınıza; evladınız da size iyi gelecektir inşallah. Selametle…❖

Sorunuzu ruhsalsifa@gmail.com adresine yazın, cevaplayalım.

Bir Hatıra

Secde Ayeti

YÜKSEL KARAHAN

Yaşanmış güzel ve latif bir hatıra dinledim, aktarayım.

Meşhur bir gazeteci ileri yaşlarında namaza başlamış. Tadını da alınca şevkle beş vaktini camide eda ediyormuş.

Özellikle sabah namazının o feyzinin tadını alınca sabah erkenden gelip hatim de dinliyormuş.

Bir sabah yine erkenden camiye gelmiş. Hocanın namaz öncesi, sabahın o huzurlu ve feyizli havasında okuduğu Kur'an hatmini dinliyormuş. Hoca Kur'an okurken, secde ayeti geldiği için “secde” diyerek cemaati ayağa kaldırıp tilavet secdesi yaptırmış.

Fakat gazeteci abimiz de bunu bilmediği için, namaz sonrası cami çıkışında arkadaşına “Hoca bu işi çok iyi biliyor” demiş.

Arkadaşı neden böyle dediğini sorunca da şöyle açıklamış:

“Sabah erken vakit olduğu için haliyle Kur'an dinlerken cemaate uyku bastırabiliyor. Hoca da bunu farkettiğinde, hemen ‘secde' diyerek cemaati kaldırıp secde yaptırıyor. Tabi kimsede uykudan eser kalmıyor. Pes doğrusu çok iyi buluş.”❖

düşünceler

HAZIRLAYAN: ASLINUR BAHAR

Tutumluluk, az şeyi çoğaltır;
israf çok şeyi azaltır.
— HZ. ALİ (KV)

Âletlerin en faydalısı kalemdir.
Bir şişe mürekkep bir külçe altından hayırlıdır.
— İBNİ SİNA

Şu dağı yalayarak eritmen gerekse, bismillah de başla!..
— NİHAT SAYDAM

İmansız ölmekten korkmayan kişinin,
imansız ölmesinden korkulur!..
— MUZAFFER OZAK HOCA

Günün adamı değil hakikatin adamı olmaya çalış.
Çünkü gün değişir, hakikat değişmez.
— HZ. MEVLANA (KS)

Ben hikmeti âmâlardan öğrendim. Çünkü onlar, değnekleriyle bir yeri yoklamadan adım atmazlar.
— LOKMAN HEKİM

En kritik an, şu andır ve her an yanıbaşımızdadır.
— T. S. ELİOT

İyi dostlar, iyi kitaplar, bir de huzurlu bir vicdan:
işte ideal hayat.
— M. TWAİN

Ham fikirleri, akıl pişirir.
— ŞAİR FİRDEVSÎ

İnsanın aklı neredeyse ahlakı oradadır.
— İBRAHİM TENEKECİ

Allah, ihtiraslara değil, ihtiyaçlara cevap verir.
— İMAM GAZALİ (RA)

Bir insanı değerlendirmek için nelere sahip olmadığına değil, sahip oldukları ile neler yaptığına bakmalı.
— DOĞAN CÜCELOĞLU

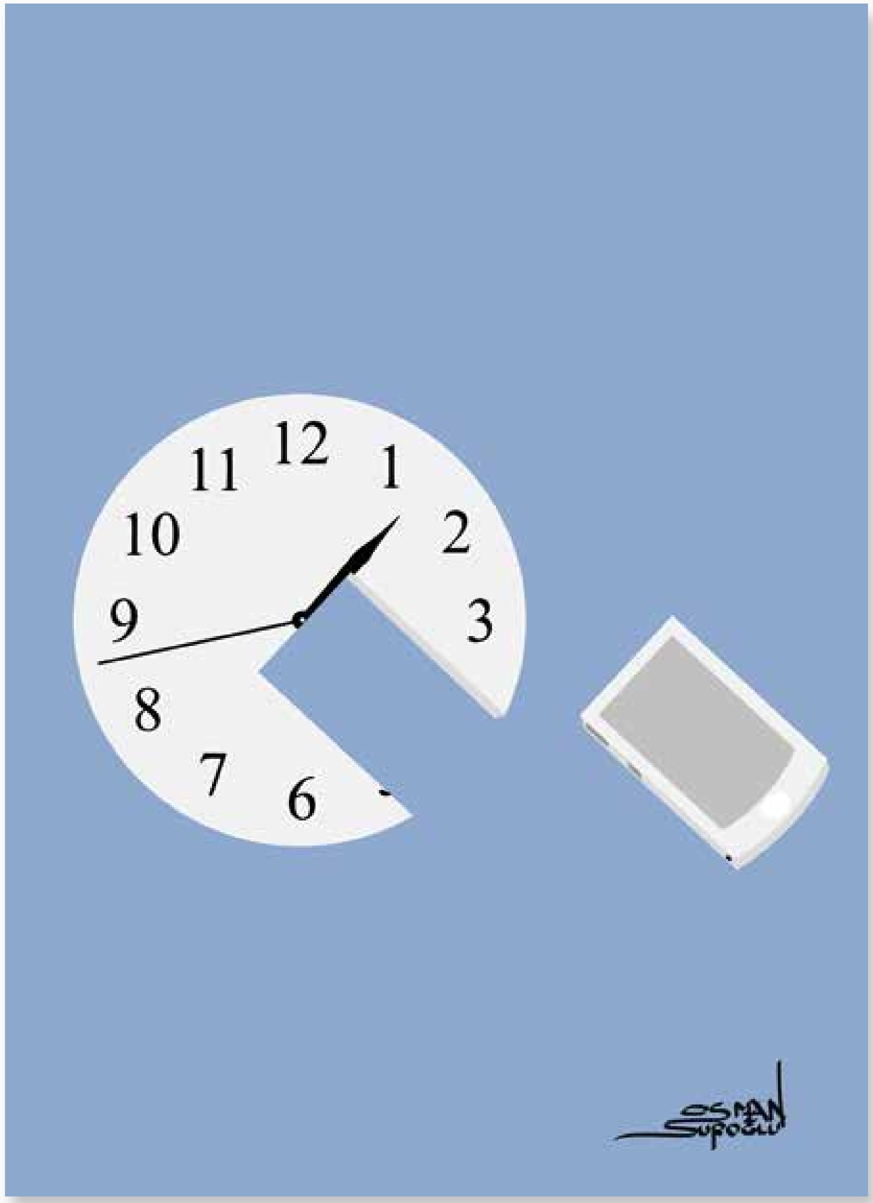
Bütün yıldızları elinde tutmayan, bir tek zerreye Rab olamaz.
— BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ

Yapıldığını görmeden ölmek için,
istediğin şeyi yarına bırakman yeterlidir.
— P. PİCASSO

HAL DİLİ

OSMAN SUROĞLU

zaman hırsızı

Her hayat kalbinin ekseninde döner.

İnsanların uğrunda öldükleri, uğrunda yaşadıklarıdır!

M. Selahaddin Şimşek

www.zaferdergisi.com